SZERKESZTOSÉG
Éjjeli telefon
KIADÓHIVATAL
Str. Baron
LŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre — — — — 1150
Félévre — — — — 600
Negyedévre — — — 620
Egy hónapra — — — 110
X. évfolyam ❖ 200. szám
1929 Szeptember 4 Szerda
* 5689 év Ab 29 *

Dl. Ramaseter Róbert
Budapest
sztér 2. II. 8.

Ára 5 lej

ÚJ KELET

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

Kolozsváron hirdetéseket a
Rudolf Mosse S. A.
Str. Reg. Maria No. 38. Tel. 4-13
és a
LLOYD EXPRESS
Str. Gelu No. 20. Telefon 14—55
hirdetési irodák veszne'k fel

Mind megdöbbentőbb részletek érkeznek a Palesztinában lefolyt véres eseményekről

Hogyan folyt le a hebroni vérfürdő? A fiatal talmudisták hősiesen védekeztek. Visszatelepitik a fel nem dult zsidó kolóniák lakosságát.

Többezer önkéntes jelentkezett Erdélyben is a palesztinai zsidóság fegyveres védelmére

A palesztinai harcokról egyre megdöbbentőbb részletek erkeznek.

Különösen a hebroni tömegmészárlás mult felül borzalmasságában minden képzeletet.

Tudvalevőleg néhány évvel ezelőtt a világhirü slobodkai jesiva Litvániából Hebronba tette át székhelyét. A bachurok épen a talmud mellett ültek és tanultak, amikor az arab bandák megrohanták az épületet. A fiatal talmudisták halált megvető bátorsággal védekeztek s jóllehet semmi fegyver nem volt náluk, közel egy óráig meg tudták akadályozni, hogy az arabok benyomuljanak az épületbe. Végül is az arab tulerő győzött, amely után a szó szoros értelmében emberm észárlás következett Negyvenöt fiatal talmudista maradt holtan a harc szinhelyén és ötven sulyos sebesült. Az elesettek között tizenkét amerikai állampolgár volt. Ám a tizszeres arab tulerő nem jutott könnyen a győzelemhez.

Az arabok részéről ugyancsak több mint negyven halottat számláltak össze.

A jesiva növendékei egy részének, valamint a hebroni zsidó lakosságnak sikerült a rendőrség épületébe bezárkoznia, ahol minaddig tudták tartani magukat, mig a Jeruzsálemből páncélautókon elindult angol katonaság megérkezett.

Egy palesztinai zsidó delegáció hosszasan tárgyalt Bobbie tábornokkal, a Palesztinába vezényelt brit katonai parancsnokkal. A deputáció Dobbie generális elé a következő két követelést terjesztette:

1. Azonnal szüntessék be a zsidó kolóniák kiürítését és az otthonukból erőszakkal eltávolított zsidó parasztokat azonnal telepitsék vissza kolóniájukba, minthogy ez az evakuálási rendszer pusztitó hatással van a zsidó falvakra. Ezek a védtelenül hagyott kolóniák ugyanis az arab bandák kénye-kedvének vannak kitéve.

2. Az arab zavargások felidézőit és a támadó bandákat ideje korán el kell fogni és haladéktalanul át kell adni őket a büntető igazságszolgáltatásnak.

Dobbie generális megigérte, hogy visszavonja az evakuálási rendeletet és a kolónistákat, amennyiben otthonuk nincsen elpusztitva, vissza fogja telepittetni minthogy ma már a palesztinai angol katonaság olyan erős, hogy az ország békéjét biztositani tudja. A küldöttség által felállitott másik követelést szintén teljesiteni kivánja.

Egyre nagyobb méreteket öltött Erdély zsidóságának tiltakozása a palesztinai események ellen

(Cluj-Kolozsvár, szeptember 3. Az *Uj Kelet tud.)* — Az erdélyi zsidóság imponáló egységgel kapcsolódott be abba a tiltakozási demonstrációba, amelyet az egész világ zsidósága rendezett a palesztinai események ellen. Ott, ahol még nem tartották meg a tiltakozógyüléseket, a hét végéig mindenütt megrendezik azokat, a legtöbb városban még egész sor más formában is kifejezésre juttatják a zsidóság felháborodását és tiltakozását.

A marosvásárhelyi tiltakozógyülés

Impozáns keretek között, hétfőn este a zsidó kulturházban zajlott le a marosvásárhelyi zsidóság politikai és pártárnyalati különbség nélkül megalakult népgyülése a palesztinai események ellen. Schwartz Antal, a népgyülés elnöke ismerteti a gyülés jelentőségét és a közönség nagy tetszésnyilvánitása közepette jelenti ki, hogy

meg kell szünjön a választal zsidó és zsidó között, amikor Palesztináról van szó,

amikor a zsidóság egyik legbátrabb és legöntudatosabb részét ilyen arcul-csapó barbár támadás éri. Dr. Krausz Mór, a helyicsoport elnöke élesen megkülönbözteti a galut zsidóságot és a palesztinai zsidóságot ért támadás jellegét és megállapitja, hogy a palesztinai zsidóság önvédelmi harca nem a gálut-pogromok mészárlásai, hanem a chalucok hősi harca.

Dr. Engelberg Dezső erélyesebb tiltakozást követel. Anglia nem teljesiti vállalt kötelezettségeit az épülő országgal szemben s ezért kellett a történelemnek ismétlődnie

Jezreél völgyében, ahol az uj Makkabeusok vivtak élet-halál harcot az arab tulerővel.

Rosenfeld Sándor Angliát hibáztatja az események bekövetkezéséért. Hibáztatja a bevándorlás lassuságát és sorozatos mulasztásait. Követeli a zsidó többséget, a zsidó légiót, a bevándorlás korlátozásának a megszüntetését, mely által önmagunk tudunk sorsunk fölött dönteni.

Dr. Löwenstein Lajos nem csak a zsidóság sérelmét látja a történtekben, hanem az általános emberi ideálon történt nehezen helyrehozható sérelmet, az európai civilizációnak az ázsiai barbárságon térthóditásának reakciója ez a vérengzés, amelyet a zsidóság épitő konstruktiv ereje ki fog hamarosan heverni.

Tihanyi Dezső a galut zsidóságot okolja a történtekért, azt a zsidóságot, amely nem mindig teljesitette kötelességét népével és országával szemben.

Ne bizzunk más népek segitségében az angolokéban sem, hanem mi magunk legyünk erősek és akkor lesz ország és lesz nép, aki önmaga megvédi az országot.

Hirsch Simon a következő határozati javaslatot terjeszti elfogadás végett a népgyülés elé, melyet egyhangulag lelkes hangulatban fogadtak el:

Marosvásárhely zsidósága megdöbbenve értesült a palesztinai arab támadásokról és tiltakozik az angol politika erélytelensége ellen, amely ezeket a véres harcokat előidézte. Követeli a marosvásárhelyi zsidóság politikai és pártállásra való különbség nélkül, hogy ez a tiltakozás megfelelő módon és formában minden illetékes fórumhoz eljusson.

Tiltakozunk az eddigi bevándorlási politika ellen és a zsidó többség mielőbbi elérése szempontjából követeljük a bevándorlás korlátozásának megszüntetését és a bevándorlók gazdasági helyzetét megkönnyitő kormányintézkedéseket. Követeljük az állandó zsidó önvédelmi szervezet, a zsidó légió megszervezését. Egyben megállapitja a népgyülés, hogy a világ minden részében megtartott népgyülések tiltakozásának csak ugy van jelentősége, ha az összzsidóság fokozottabb mértékben tesz eleget a Keren Hajeszoddal és Keren Kajemettel szembeni kötelezettségének, melyek ma a zsidó országépités és önvédelem kizárólagos pénzalapjai.

A határozati javaslatot továbbitás végett az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség Központi irodájába juttatja el a népgyülés. Továbbá az angol gyarmatügyi hivatalhoz cimzett következő távirat elküldését inditványozza:

„Marosvásárhely zsidósága tiltakozik a palesztinai események ellen, a bevándorlási korlátozás megszüntetését, erélyes közbelépést, a mandátum kötelezettségeinek betartását kérjük."

Schwartz Antal zárószavával s a Hátikvah elénekléséval ért végett Marosvásárhely zsidóságának tiltakozó népgyülése.

Dés zsidóságának demonstrációja

A Zsidó Nemzeti Szövetség dési csoportjának rendezésében vasárnap este tartotta meg a dési zsidóság a palesztinai eseményekkel kapcsolatos tiltakozó gyülést. A zsidó iskola összes termei szüknek bizonyultak a rég nem látott sokaság befogadására, ugy, hogy igen sokan az udvarra és az uccára szorultak. A gyülésen megjelentek a hitközség ugy asszonai, mint szefárd árnyalatai, élükön a hitközség egész előljáróságával, a Poalé Cedek, Nőegylet, WIZO, Ceiré Mizrachi és az Aviva-Barisszia képviselői.

AZ ELNÖKI MEGNYITÓ BESZÉD

Rosenzweig M. Jehuda, a helyicsoport elnöke nyitotta meg a gyülést és német beszédben visszapillantást vet az utóbbi idők kimagasló eseményeire, a 16-ik cionista kongresszusra és a Jewish Agency alakuló gyülésére, amelyek jogos reményeket ébresztettek bennünk Palesztina jövő fejlődését illetőleg, majd rátér a kisérteties gyorsasággal bekövetkezett palesztinai eseményekre, amelyek az egész világ zsidóságát lelke mélyéig megrenditette. Felsorolja az angol hatóságok hosszu bünlajstromát, amelyet éveken át elkövettek a palesztinai épitőmunkával és a Palesztina érdekében végső erejét megfeszitő zsidósággal szemben, a Balfour-deklaráció és a san-remói szerződés szellemének, a humanizmus és a civilizáció arculcsapására.

Ezután a szónok a hála, a köszönet és az elismerés zászlaját hajtja meg az oroszlán bátorságával és halálmegvetéssel harcolt chalucok előtt (a tömeg percekig állva marad), majd kegyeletes szavakkal emlékezik meg a harcban elhullott testvéreinkről, akiknek neve aranybetükkel lesz bevésve a zsidó nép történetében és akiknek emlékét szivünknek utolsó dobbanásáig őrizni fogjuk, (óriási taps).

Jónás Elemér az Aviva-Barisszia nevében beszélt.

AZ IFJUSÁG TILTAKOZÁSA

— Talán a zsidó ifjuságot érintik legfájdalmasabban ezek a sajnálatos események, melyek a napokban a Szent Földön lejátszódtak, hiszen tudjuk, hogy igazán lelkesedni, egy eszmét teljesen magáévá tenni és érte küzdni csak az ifjuság tud. És különösen áll ez a mi ifjainkra, akik a haza ideálját 2000 év óta nem ismerték, vagy ha ismerték, ugy csak idegen nemzetek szolgálatában és most midőn a Balfour-deklaráció viszszaadta ideáljukat, mindent felülmuló bátorsággal a lehetetlennek látszót is lehetővé téve, otthagyták az egyetem padjait, orvosi rendelőiket, ügyvédi irodájukat, vagy egyéb munkahelyüket és kivándoroltak Erec Jiszráélbe mocsarakat lecsapolni, utakat épiteni és sziklákat törni. És most, miután legyőzték a kezdet nehézségeit, feldühödött arab hordák felgyujtják a hosszu esztendők emberfeletti munkájával felépitett koloniákat és halomra gyilkolják ezeket az altruista, igazán ideális munkásokat. Nem volt még elég a galut pogromjaiban elfolyt zsidó vér? Saját otthonunk is arra való, hogy ott patakokban folyjon a zsidó vér? Követeljük tehát elsősorban, hogy állitsák vissza a rendet és nyugalmat Palesztinában. Követeljük, hogy Anglia szüntesse be az eddigi rélyteln politikáját és mandátumbeli kötlezettségeinek tegyen eleget minden téren. Követeljük, hogy a zsidó javakat és életeket mi, zsidók védhessük meg, mert a multak szomoru tapasztalatai megtanitottak, hogy azt, ami a miénk, nem bizhatjuk idegen védelemre és végül követeljük, hogy a zsidó nemzeti otthon elsősorban a mi otthonunk legyen, ami csak ugy lehetséges, ha a mi tisztvi-

selőink fognak dolgozni a hivatalokban, a mi csendőreink lesznek a rendfentartók és a mi katonáink lesznek a védelmezőink.

A VALLÁSOS ZSIDÓSÁG MULASZTÁSA

Altmann Bernát a Ceiré Mizrachi nevében tartott hatalmas héber nyelvü beszédet és szemére vetette a vallásos zsidóságnak, hogy nem vesz kellően részt Erec Jiszráél felépitésében. Kegyeletes szavakkal emlékezik meg az elesett zsidó hősökről, akik dicsőséget szereztek a zsidó népnek.

Gyökeres rezsimváltozást követel a zsidóság Palesztinában

Feuerstein Kálmán másfélsrás beszédben ismerteti a palesztinai helyzetet, majd a következő határozati javaslatot olvassa fel:

„Dés város zsidósága mély megdöbbenéssel értesült az Erec Jiszraelben lefolyt véres eseményekről, amelyeket a palesztinai közigazgatás felelős tényezőinek a zsidó nép jogaival szembeni teljes érzéketlensége és tehetetlensége eredményezett.

A dési zsidóság a legerélyesebb felháborodás hangján tiltakozik a palesztinai hatóságok által eltürt és meg nem fékezett verengzések ellen, melyek annyi zsidó vért és vagyont követeltek áldozatul. Anglia népe és politikusai felelősek az egész világnak és a zsidó népnek a Balfour-deklaráció becsületes teljesitéséért. Testvéreink ártatlanul kiontott vére azon politikusok fejére száll, akik a politika utvesztőjében el akarják sikkasztani a 2000 éve sztnvedő zsidó népnek a Balfour-deklarációban felfektetett igazságos és még csak minimális jogait.

Bizunk a demokratikus munkáskormányban, hogy a zsidó nép következő minimális követeléseit a jog és igazság nevében azonnal teljesiteni fogja, mert ellenesetben megrendül a világnak az angol igéret és tradicio szentségébe vetett hite.

Teljes kártéritést követelünk áldozataink életéért és anyagi veszteségéért. Követeljük a közvetett vagy közvetlen bünösök elrettentő megbüntetését. *Követeljük, hogy a rendőrség és határőrség létszámának ötven százaléka zsidókból álljon. Követeljük egy állandó, legalább 4000 emberből álló zsidó légió azonnali felállitását. Követeljük az anticionista állami hivatalnokok azonnali kicserélését Követeljük a Cionista Világszervezet vétójogát a kormányzó személyének a megválasztásánál.* Követeljük a palesztinai bevándorlási ügyben való döntési joggnak a cionista szervezetre való fentartás nélküli átruházását. Követeljük egy megfelelő tempóju zsidó kolonizációs regim azonnali életbeléptetését, ennek segitségére egy legalább 10 millió fontos népszövetségi kölcsönnek Anglia segitség vel való kibocsájtását és a földreform azonnali keresztülvitelét. Követeljük a Kotel Maaravi és a többi zsidó szent helyek kérdésének a javunkra való végleges rendezését és végül követeljük, hogy az angol parlament tegyen sürgősen hivatalos nyilatkozatot, amelyben a Balfour-deklaráció megvalósitása tekintetében követendő angol politikát félre nem érthetően precizirozza olyképen, hogy annak alapján Zsidóország gyors felépitése politikailag is minden körülmények között biztositva legyen".

Hirsch Dávid a Poale Cedek nevében, *Wiegner* Samuné a Zsidó Nőegylet nevében tillakozásukat fejezik ki és csatlakoznak a határozati javaslathoz, amelyet a gyülés egyhangulag elfogad és elhatározta, hogy a javaslatot a hét folyamán aláiratják Dés város egész zsidóságával és elküldi a londoni külügyi hivatalnak, a Cionista Világszervezetnek és a Jewish Agency végrehajtó bizottságának.

ÜZLETZÁRÁS ÉS GYÁSZISTENTISZTELET

Rosenzweig elnök inditványára a tiltakozógyülés kimondotta, hogy a palesztinai gyászos események miatt érzett mélységes fájdalmuk és gyászuk jeléül ma, szerdán az összes zsidó kereskedők és iparosok déli 12 órakor üzleteiket, illetőleg műheleyeiket bezárják és a templomban megtartandó gyászistentiszteleten megjelennek.

Erdély minden részéből érkeznek a tiltakozó táviratok

Gyulafehérvárom a zsidó hitközség vasárnap rendkivüli közgyülést tartott, a melyen tiltakozását fejezte ki a palesztinai események ellen. A titakozógyülés lefolyásáról és határozatáról szóló jegyzőkönyvet a hitközség másolatban megküldte az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetségnek.

Székelyudvarhelyről a következő táviratot kapta az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség:

„*A palesztinában történt eseményekért kérjük tiltakozásunkat illetékes helyre juttatni. Helyicsoport Odorhein*".

A nagyenyedi zsidóság nevében *Fenichel* Mór, a helyicsoport elnöke arról értesitette táviratban a Zsidó Nemzeti Szövetséget, hogy vasárnap ott is megtartották a tiltakozógyülést, amely Londonba tiltakozó táviratott intézett a brit gyarmatügyi hivatalhoz. A gyülés lefolyásáról szóló jegyzőkönyvet beküldötték a Zsidó Nemzeti Szövetségnek.

Kápolnokmonostor szamosmegyei község zsidósága a következő érdekes táviratot küldte:

„*Csatlakozásunkhoz kérjük, határozatilag kimondani az angol áruk bojkottálását, amennyiben palesztinai követeléseinket azonnal nem teljesitik. Dr. Hegedüs, Simon Mózes*".

Szászrégenben hétfőn este tartotta meg a város zsidósága impozáns tiltakozó gyülését a zsidó iskola nagytermében. A gyülés szónokai Fixel Vilmos, a helyicsoport elnöke és dr. Weisz Mendel, az ifjuság képviselője, a legélesebben tiltakoztak a palesztinai események ellen.

Karánsebesről a következő táviratot kapta az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség:

„A palesztinai események miatt mi is csatlakozunk a világ zsidóságának általánosan megnyilvánuló tiltakozásához és kérjük a szövetségünk vezetőségét, hogy mérvadó helyen ezt tolmácsolja.

Karánsebesi helyicsoport."

Felsővisóról a következő két táviratot kapta az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség:

„Palesztinai események megrendítőek. Követeljük az állandó zsidó karhatalom felállitását és a Kotel Maaravi ügyének igazságos elintézését. *Visói helyicsoport*".

„Tiltakozunk a Palesztinában történt eseményekért *Aviva-Barisszia*".

A kolozsvári gyülés határozatai

Tegnapi számunkban helyszüke miatt nem jelenhetett meg a kolozsvári tiltakozógyülés által elfogadott határozati javaslat, amelyet most az alábbiakban közlünk:

Cluj város zsidó lakossága mély megrendültséggel értesült azokról a zsidó ellenes véres támadásokról, amelyeket Palesztinában felfegyverkezett arab és beduin bandák provokáltak minden jogos indok nélkül és annak ellenére, hogy az ott élő zsidóság tiz éven keresztül mindenkor a barátság és a békés együttmüködés tanujelét adta. Ugyanekkor feemelő érzéssel vette tudomásul azt a hősies és a zsidó néphez méltó bátorságot, amellyel a palesztinai zsidó ifjuság saját életének árán igyekezett megvédeni az Erec Jiszraelben eddig kivivott zsidó poziciókat, de az állami intézményeket sőt az ott élő angol és más külföldi alattvalók életét is.

Tekintettel arra, hogy ez a felháborító és megdöbbentő verengzés elkerülhető lett volna, ha a palesztinai hatóságok idejében megteszik a rend és nyugalom biztositására irányuló politikai és katonai intézkedéseket, amelyekkel ott élő testvéreinknek, Palesztinaujjáépitése pionerjeinek jogait, életét és vagyonát biztonságba lehetett volna helyezni, az 1929 szeptember elsején, az Építőmunkások Otthonában összegyült kolozsvári zsidóság pártárnyalatravaló tekintetnélkül egyhangulag a következő határozati javaslatot fogadja el:

1. Cluj város zsidó lakossága a legünnepélyesebb formában, de a legerélyesebben tiltakozik azon vérontások ellen, amelyeket az arabok elvakult fanatizmusa provokált és a legnagyobb felháborodással bélyezi meg azt a barbár és kétszinü magatartást, amelyet az arabok tanusitottak, akik annyi előnyhöz jutottak a palesztinai zsidó nemzeti otthon ujjáépitése nyomán és akik ezt a zsidók lemészárlásával, a zsidó vagyonok elpusztitásával és a legszentebb zsidó érzelmek profánizálásával hálálták meg.

2. Cluj város zsidó lakossága csodálatának és forró szimpátiájának ad kifejezést, valamint a legnagyobb elismeréssel és együttérzéssel üdvözli azokat a bátor zsidó hősöket, akik bár a támadó hordák tömegével szemben csak marokanyian voltak, igazi makkabeusi bátorsággal és hősiességgel vették fel a harcot a sokszoros tulerővel és ezzel a tettükkel nemcsak a Palesztinán kivül élő zsidóság, hanem az egész világ megbecsülését és tiszteletét vivták ki.

3. Cluj zsidó lakossága abban a meggyőződésben, hogy a palesztinai véres események kizárólag annak eredménye, hogy a palesztinai kormány a gyengeség politikáját bizonyitotta be az arab izgatók követeléseivel és jogsértéseivel szemben, valamint abban a meggyőződésben, hogy ha a palesztinai kormány a Balfour-deklaráció értelmében és a palesztinai mandátum szövege alapján már kezdettől fogva határozott politikát folytatott volna, olyan helyzetet tudott volna teremteni ugy jogilag, mint a tények terén, amely nem engedte volna meg az araboknak, hogy gonosz és tudatosan barbár játékot üzzenek a zsidóság legszentebb javaival Erec Jiszraelben, továbbá különös tekintettel arra, hogy a Kotel-Maaravi kérdésben a palesztinai hatóságok halogató és a zsidóság ősi jogait figyelembe nem vevő magatartást tanusitottak.

A romboláshoz még fokozottabb építőmunka legyen a válasz

Cluj zsidósága konstatálja, hogy a palesztinai kormánynak ez az eljárása, valamint a felelős tisztviselők rövidlátása és sokszor megnyilvánult rosszhiszemüsége idézte elő közvetett vagy közvetlen módon a paleszinai vérengzéseket és ezért minden energiájával tiltakozik a palesztinai hatóságok magatartása és zsidó ellenes politikája ellen,

követeli mindazon közhivatalnokok azonnali visszahivását és példás megbüntetését, akik akár szándékosan, akár a szükséges képességek hiányában a palesztinai események birobbanását előidézték,

követeli, hogy a Brit kormány sürgősen intézkedjék aziránt, hogy a harcokban elesett, megsebesült vagy kirabolt zsidók családjait teljes kártéritést kapjanak,

követeli a palesztinai rendőrség gyökeres reorganizálását és a palesztinai védőerő átszervezését olyanformán, hogy azokban a zsidóság számarányának megfelelő mértékben helyet kapjon,

követeli a zsidó bevándorlás korlátozásnélküli, fokozatos és megfelelő tempóju növelését,

követeli a Kotel-Maaravi kérdésének igazságos rendezését

és végü követeli, hogy a Brit kormány tegyen hivatalos nyilatkozatot, amelyben világos és félre nem érthető módon elismeri a zsidóságnak Erec Jiszraél földjére vonatkozó jogait, egyben minden kétséget kizáró formában precizirozza a Balfour-deklaráció megvalósitása, valamint a mandátumban vállalt kötelezettségek teljesitése tekintetében követendő politikáját.

Egyben törhetetlen akaratának ad kifejezést, hogy Palesztina ujjáépitési munkájában az eddiginél is fokozottabb mértékben fog részt venni és minden erejével támogatja a most megalakult Jewish Agency munkaját ugy a jisuv politikai jogainak védelme, mint az országépitő munka intenzivvé tétele tekintetében.

Cluj város zsidó lakosságának jelen tiltakozógyülése utasitja az illetékes zsidó fórumokat, hogy az általa elfogadott tiltakozó határozatot haladéktalanul juttassa el a Brit kormány elnökéhez és gyarmatügyi hivatalához, valamint a Cionista Világszervezet és a kibővitett Jewish Agency londoni és jeruzsálemi központjához.

Kérjen Triumph cipőt!
Kaphatók minden jobb üzletben.

L'Union Biztositási Részvénytársaság
Biztositások minden ágban.
Keres képviselőket és a szakmában jártas ügynököket az ország minden városában. Ajánlatokat Bucureşti, Casuta postala 144-re küldendők.

A timişoarai kóser internátus
elsőbbségét az ország összes internátusai felett a legmodernebbül berendezett saját palotája, az elsőrendü ellátás és a szakszerü felügyelet biztositják

Amerikai mintára férfiöltöny vasalás 15 perc alatt 30 Lei Czinknél, Cluj.

Cihoski hadügyminiszter engedélyezte a romániai önkéntes zsidó légiók toborzását

Kolozsvárról, Nagyváradról, Aradról és Temesvárról tömegesen jelentkeznek zsidó fiatalemberek egy erdélyi zászlóalj megalakitására. Bukarestben ma délután nem lesz nyitva egyetlen zsidó üzlet sem

Kinek van hozzátartozója Erec Jisraélben?

Az erdélyi zsidó fjuság és jórészben a felnött zsidóság hangulatának ad kifejezést az a levél, amelyet a vasárnapi tüntetőgyülés alkalmával dr. *Hirsch* Elemér, a sportkörökben közismert kolozsvári ügyvéd intézett az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetséghez. A levél, amelyet irója dr. *Weissburg* Chaimhoz cimzett, a következőket tartalmazza:

Kedves Barátom! A palesztinai zavargások első napjaiban bátor zsidó fiatalemberek részéről egy mozgalom indult meg mely azt célozza, hogy segitségére siessünk a szorongatott helyzetben levőknek. A zavargások erősbödésével ez a mozgalom is kiszélesedett és ma ott tart, hogy 1000 zsidó ifju megbizásából felkérlek, hogy a legsürgősebben tégy meg mindent, hogy ez az önkéntes zászlóalj utra kelhessen zsidó testvéreink védelmére. Nyomatékosan felkérlek a sürgős intézkedésre, mert a felháborodás és elkeseredés igen nagy — és jogosult. Már pedig én, aki elsők között voltam az eszmével, ma minden körülmények között rendelkezésükre kell álljak. Szombaton és vasárnap Váradon vagyok, ahol szintén igen kedvező fogadtatásra talál az eszme és meg vagyok győződve, hogy holnap már arról számolhatok be, hogy nem 1000, hanem 1500 emberből áll az erdélyi légió.

Ismételten felhivlak és kötelességeddé teszem, hogy a mielőbbi elindulást tegyétek lehetővé.

Baráti hived
Dr. Hirsch Elemér

Aradról az Uj Kelet kapott hasonló tartalmu levelet, amelynek irója azonban nem akarja magát megnevezni. A levél többek között igy hangzik:

„Most, hogy ránk szakadt a szerencsétlenség, miért nem sietnek vezetőink az összes államok kormányainál kieszközölni, hogy azon férfiak és nők számára, akik önként jelentkeznek Palesztinában lakó zsidó testvéreink segitségére, utlevelet adjanak? Egyben a világ minden részében felhivást kellene intézni az egész zsidósághoz, hogy siessenek a palesztinai zsidók segitségére, ahelyett, hogy sok ezer zsidó testvérünk életét a palesztinai kormány nemtörődömségére biznánk Itt *Aradon az első felhivásra készen állana 200—300 fiatalabb és korosabb férfi arra, hogy Palesztnába menjen szorongatott testvéreink védelmére* csak lehetőséget és alkalmat adjanak neki erre. Én már 50 éves ember vagyok, gyermekeim vannak, de minden percben mennék zsidó testvéreim védelmére. Nagyon sokat tudnék irni arról is, mennyire fáj, hogy én itt jóllakottan és nyugalomban olvasom a lapokból, hogy szegény zsidó testvéreinket ott gyilkolják és sehonnan sem kapnak védelmet. Ha mód van rá, sürgősen intézkedni kell, hogy megfelelő zsidó segitséget lehessen Palesztinába küldeni".

Temesvárról, ahol szintén impozáns tiltakozó gyülésre készül a zsidó lakosság, az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség levelet kapott, amelyben azt közlik, hogy ott is felmerült egy önkéntes zsidó légiónak kiszolgált tisztekből és katonákból való toborzásának a gondolata. Tekintettel, hogy elég jelentkező volna erre, a levél kéri a Szövetséget, hogy sürgősen járjon el és tudja meg az illetékes hatóságoknál, nem ütközik-e a fennálló törvényekbe egy zsidó légó szervezése, lehetne-e a jelentkezők részére utleveleket szerezni és hogy az angol követség hajlandó volna-e a légiót Palesztinába kiszállitani és ott felfegyverezni.

A BUKARESTI ZSIDÓSÁG TILTAKOZÓ GYÜLÉSE

(*Bucuresti-Bukarest, szept. 3.*) A bukaresti zsidóság vasárnap hatalmas tiltakozó gyülésen demonstrált a palesztinai események ellen. A gyülésen, amelyet a Tomis-teremben tartottak meg, mintegy háromezer ember vett részt és a bukaresti zsidóság összes rétegei képviselve voltak. A cionista szervezet nevében dr. Mibashan, a radikális cionisták nevében dr. Stern, a revizionisták képviseletében Feller, az Uniunea Evreilor Romani nevében Horia Carp volt szenátor beszéltek. A gyülésen Noel Bring, a Bné-Brith-páholyok képviselője elnökölt. Valamennyi szónok hangsulyozta, hogy a jisuw zsidósága hősiesen védekeztt és önfeláldozó odaadással utasitotta vissza a támadásokat, bár a merénylők jóval nagyobb számban voltak, mint a zsidók. Valamennyi szónok hangsulyozta, hogy a zsidóság töretlen energiával folytatja az ország épités müvét s az arabok vad támadásaira erőteljes bevándorlással és a kolonizáció kiszélesbitésével fog válaszolni.

Dr. Benvenisti ügyvéd, a Zsidó Parlamenti Klub főtitkára, hogy audiencián jelentkezett Cihosky tábornok hadügyminiszternél, akitől engedélyt kért arra, hogy zsidó önkéntes-zászlóaljakat toborozzon a palesztinai zsidóság védelmére A hadügyminiszter az engedélyt megadta (A terem közönsége hosszasan ünnepli a szónok bejelentését).

Ezután dr. Mibashan felolvasta a határozati javaslatot, amely többek között kimondja, hogy szeptember 4-én délután az összes bukaresti zsidó üzletek zárva maradnak.

JELENTKEZZENEK A HOZZÁTARTOZÓK

A nagy távolság, a hosszu postai forgalom és az angol cenzura miatt az Erec Jiszráélben élő zsidók erdélyi hozzátartozói alig, vagy egyáltalán nem tudnak megbizható és részletesebb hireket kapni családjuktól vagy rokonaiktól. Nagy számmal vannak olyanok is, akik közvetlenül a harcok kitörése előtt hagyták el Palesztinát és most nem tudják, mi történt lakóhelyükön, mi van a családjukkal és a vagyonukkal.

Ennek az idegsorvasztó bizonytalanságnak a hatása alatt a Zsdó Nemzeti Szövetséget naponta tömegesen keresik fel nyugtalan érdeklődők, asszonyok, akik férjüket és gyermekeiket, férjek, kik feleségeiket ésgyermekeiket, gyermekek, akik szüleiket, mások, akik testvéreiket és más hozzátartozójukat féltik, vagy akiket verejtékes munkájuk eredményének sorsa aggaszt.

Megbizható és gyors értesülések beszerzése érdekében az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség közbenjárt a kolozsvári angol konzulátusnál, hogy hivatalos uton érdeklődjék a palesztinai hatóságoknál az ott élő erdélyiek sorsáról. A Zsidó Nemzeti Szövetség felhivja tehát mindazokat, akiknek hozzátartozói vannak Palesztinában és hirt akarnak kapni legsürgősebben, de legkésőbb három napon belül közöljék azok pontos cimét, akik iránt érdeklődni akarnak. A beküldött cimeket a Szövetség eljuttatja az angol konzulátushoz és az ezáltal megindított tudakozódás eredményét az Uj Keletben fogjuk közzétenni.

Argetoianu volt miniszter botrányt provokált a brassó—bukaresti „Rapid"-vonaton

„Ez az ország cigányok országa" — mondotta az utasoknak a volt földmüvelésügyi miniszter

(*Bucuresti-Bukarest*, szept. 3. *Az Uj Kelet tudósitójától*). A Brassó—Bukarest között közlekedő „Kárpát" expresszen tegnap délelőtt feltünő incidens játszódott le. Szinaján felszállott a vonatra Argetoianu volt földmüvelésügyi miniszter. A kalauz a Rapid vonatokon bevezetett rendszabályok értelmében felhivta Argetoianut, hogy adja át podgyászát. A volt miniszter azonban sehogy sem volt hajlandó ennek a rendelkezésnek alávetnie magát. Argetoianu mindenki hallatára tiltakozni kezdett a rendszabályok ellen és hangos zajt csapva veszekedni kezdett a kalauzzal. A zajra és főleg a közismert politikus láttára többen a folyósóra gyülekeztek, ahol Argetoianu a következő szavakkal igyekezett magatartását indokolni:

— Ez az ország cigányok országa. Itt nincs mit keresnie ilyen marhaságoknak.

Az utasok természetesen mélyen konsternálva voltak Argetoianu szokatlan „szellemességétől" és az egyik, ugyancsak bukaresti utas nem állta meg, hogy hangosan meg ne jegyezze:

— Egy olyan országban, ahol Argetoianu vezető politikus, a többiek valóban csak cigányok lehetnek.

A vonat elindult időközben és az incidensnek a vonatvezető intervenciója vetett véget, aki természetesen a kalauznak adott igazat. A volt miniszter r[?]itens magatartása azonban élénk kommentálás tárgyát képezi a fővárosban.

Garoflid és Popovici Mihály harca a szesztörvény módositása körül

Mialatt a pénzügyminiszter külföldön járt, Garoflid keresztülhajszoltatta a szesztörvény balkezes végrehajtási utasitását

Bucuresti-Bukarest, szept. 3. *Az Uj Kelet tudósitójától*). Az a harc, amelyet a bortermelők már évek óta folytatnak a szeszgyárak ellen, most ujabb fordulatot vett, amelynek igen pikáns politikai háttere van és amelynek előreláthatólag komolyabb politikai következményei is lesznek. Ismeretes, hogy az érvényben levő szesztörvény, amely a szesztermelés teljes anarchiájához vezetett, Garoflid volt avereszkánus földmivelésügyi miniszter müve.

Garoflid a bortermelők szövetségének elnöke is egyuttal és igy nem kizárólag meggyőződésből alkotta meg a szesztörvényt.

amelynek azonban végrehajtási utasitása már el sem készülhetett, mert az Averescu-kormány 1927 juniusában váratlanul megbukott.

A nemzeti parasztpárt uralomrajövetele után Garoflid, akit Mihalache nagyrabecsül, akciót inditott a szesztörvény végrehajtási utasitásának életbeléptetése érdekében. Minthogy azonban ez a végrehajtási utasitás egy olyan törvényre vonatkozik, amely nemcsak a szesztermelésre volt katasztrófális hatással, de az állam bevételeit is mintegy kétmilliárd lejjel csökkentette,

Popovici pénzügyminiszter elvetette a végrehajtási utasitás tervét és az összes érdekeltek meghallgatása után uj szesztörvénytervezetet dolgozott ki.

Ez a törvényjavaslat, amely a parlament őszi szessziójában kerül beterjesztésre, természetesen ellentmondásban van a Garoflid-féle törvénnyel. Popovici és Garoflid között a viszony elmérgesedett és végül nyilt incidensben robbant ki a szenátus egy viharos ülésén. Popovici Mihály felelősségre vonta Garoflidet az adóemelések kritizálása miatt és rámutatott arra hogy

Garoflid is egyike azoknak, akik felelősek az ország uai sulyos helyzetéért.

Garoflid kivonult annak idején a szenátusból, de a háttérben bosszut forralt a pénzügyminiszter ellen. Felhasználta az alkalmat, hogy Popovici a hágai tárgyalásokra utazott és minden befolyását latba vetve, sikerült elérnie azt, hogy a földmivelésügyi minisztériumban elkészitették az ő törvényének a végrehajtási utasitását, amely feltünő sietséggel a minisztertanácson is átment már. A hazaérkező pénzügyminsztert befejezett tények elé állitotta Garoflid,

mert a végrehajtási utasitás, amelyet a minisztertanács approbált, lehetetlenné teszi a pénzügyminiszter uj szesztörvénytervezetét.

Az ügynek folytatása lesz, nemcsak azért, mert Popovici bizonyára nem fogja türni, hogy a h[?]ta mögött kijátszák, de azért is, mert a költségvetés egyensulya foroghat azon, hogy a Garoflid-féle törvény továbbra s akadályozza a normális szesztermelést.

Értesités!

Megnyilt Bucureştiben, a főváros központjában a

„Hotel Venetia"

Str. Pictor Grigorescu 12. szám. A királyi palota mögött. — Bejárat a Calea Victoriein.

100 modern berendezésü szobával, központi fütés, minden szobában hideg- és melegviz. Lift, fürdő és telefon áll a vendégek rendelkezésére. Nagyon előnyös árak. Utazó urak a tarifából 25% rabatot élveznek.

Tisztelettel
„Venetia-szálloda" vezetősége
MOISESCU tulajdonos.

Hogyan kezdődtek a palesztinai zavargások?

Irta: WOLFGANG WEISL

Dr. Wolfgang von Weisl a neves zsidó publicista, amint azt az „Uj Kelet" közölte, a palesztinai zavargások során sulyosan megsebesült. Weisl közvetlenül megsebesülése előtt irta az alábbi fölötte érdekes cikket a zavargások előzményeiről.

Jeruzsálem reszket a dühtől és felháborodástól. De ez a felháborodás nem irányul az arabok ellen, akik megrohan rák a zsidókat, nem is a mufti ellen, aki egyéni becsvágyból lázitja fel vallásgyülöletre a hiveit.

Itt nagyon jól ismerik az arabokat és tudják, hogy soha parancs nélkül nem cselekszenek. Ismerik nagyon jól a muftit, tudják, hogy az uj választások küszöbén, amikor megválasztják a Legfelsőbb Mohamedán Tanácsot, a mufti keresi az eszközöket arra, hogy megalapozza népszerüségét. Minthogy pedig a tanács hatalmas egyházi javak fölött rendelkezik és a választások döntenek ezernél több alkalmazott: sejk, prdéikátor, mecsetszolga, biró, tanitó, adminisztrator fölött, érthető, hogy a mufti kezében akarja tartani az elnöki hatalmat, amely Palesztina urává avatná. Most ő ezt ugy véli elérni, hogy megtámadtatja a zsidókat. Ilyen módon szeretne nemzeti hőssé magasztósulni és ez érthető. A muftit erősen támadták és neki valami módon pariroznia kell ezt a támadást.

A zsidók harcolnak a mufti ellen, azokkal a gyönge eszközökkel, amik fölött éppen rendelkeznek, de nem őt gyülölik, nem is az ő arabjait, hanem az angol tisztviselőket, akik állandóan kezére járnak a muftinak. Ők azok, akik döntéseket várnak az arab főpaptól és örömmel és hiven teljesitik ezeket a kivánságokat. Régi mondás: kéz kezet mos.

*

Hogy miért üzik ezt a játékot az angolok, azzal a palesztinai zsidóság édeskeveset törődik. Csak figyelik az eseményeket, amik majdnem egy év óta zajlanak Palesztinában. Látják, hogy az ország valósággal páratlan gazdasági lendületben van és az angolok, akik résztvesznek Palesztina kormányzatában és közigazgatásában, hogyan keresztezik ennek a gazdasági fellendülésnek az utját. Bosszantják és megalázzák a zsidókat ott, ahol csak tudják. Mindenekelőtt pedig a legszentebb helyen: a Szentfalnál.

A zsidók és kormány közötti konfliktusok nagy stilusban tavaly indultak meg az engesztelő napon, amikor angol rendőrök egy angol közigazgatási tisztviselő parancsára (és a mufti kivánságára, aki azzal fenyegetődzött, hogy különben „kétszáz arab követket fog dobni") megzavarták a zsidók istentiszteletét két órával Kolnidre előtt, tisztára azért, hogy eltávolitsanak egy spanyolfalat, melyet a zsidók „jogtalanul" állitottak fel ott, ahol a statusquo elvei szerint csakis asztalokat, egy szekrényt és tábori székeket állithattak fel.

A zsidók tiltakoztak, nem annyira, hogy a mufti a spanyolfal eltávolitását követelte, (ezt a falat voltaképen egészen fölöslegesen egy szolga állitotta oda, hogy egy rabbinak kedveskedjen), hanem tiltakoztak az ellen, hogy a kormány, anélkül, hogy meg is kisérelte volna két-három órával elhalasztani a dolgot, tisztára azért, hogy szolgálatkészségét igazolja a muftival szemben, megzavarta az istentiszteletet. A zsidók kénytelenek voltak protestálni az ilyen megalázás ellen, de éppen ez volt az, amit a komédia felidézői akartak. Minden tiltakozás, a sajtó éles hangja, gyülések, mindez hatástalan maradt. Egyetlen tisztviselőt, egyetlen rendőrt nem büntettek meg, ellenben a mufti most már uj szerepben mutatkozhatott hivői előtt. Ő volt az, aki a zsidók által „veszélyeztett" izlamok megvédte.

Eddig a Szentfal az arabok számára egy szemétdomb volt. Most egyszerre par Ordre du Moufti, igen fontos hely lett az izlam érdekei szempontjából. Egyszerre kitudódott, hogy Mohamed lova itt pihente ki fáradalmait, akkor, amikor Gabriel arkangyal álmában Arábiából Jeruzsálembe vitte a prófétát. Ezt a nagyfontosságu tényt, amelyre 1929-ben jöttek rá, a mufti erélyesen kihangsulyozta, minden lehető és lehetetlen országban pénzt szerzett össze és a Szentfal köré uj épületeket huzatott fel. Oldalt és a Szentfal fölött, balra, mindenütt egy-egy falat és ennek fölébe a Szentfal szomszédságában egy uj mecset-kaput épittetett. Azonfelül egy erkélyt, hogy a müezzin a zsidók fülébe énekeljen arab imákat és egy menedékhelyet, ahol muzsikálnak és énekelnek.... Szóval ugyanazok a mohamedánok, akik Indiában megtámadják a hindukat, mert ezek zenével és énekszóval vonulnak el a mecsetek mellett, most odatelepitik a Szentfal közelébe a tiltott müvészetüket, tisztára azért, hogy bosszantsák vele a zsidókat.

*

A zsidók számára az egész eset módfölött kinos volt. A cionizmus tisztára világi ügy és a cionista világszervezet szociálista pártjai, akik vallási tekintetben egészen negativ állást foglalnak el, egy kilátástalan vallásháboruba voltak bele kényszeritve. A cionista világszervezet tiltakozott a jobboldali épitkezések ellen, mire a kormány megengedte a jobboldali épitkezést. Mások protestáltak a baloldali épitkezések ellen és a kormány ezt is megengedte. A zsidók a nagymufti és a kormány sakktábláján apró figurák lettek: nem adhatták fel a Szentfalat, viszont nem is türhették szótlanul, hogy a Szentfal előtti térből egy hatlépésnyi szélességü országut váljék, ahol a zsidók imádkozzanak és egyuttal az arabok sétálgassanak.

Ilyen körülmények között jött a zsidó nép nemzeti gyásznapja Áb 9-ike, amely napon kétszer is elpusztult a Templom. Egyszer, több, mint kétezerötszáz évvel ezelőtt, Nebukadnecar idejében, másodszor 1850 évvel ezelőtt Titus uralma alatt. Ezen a napon Jeruzsálem népe a Szentfal elé vonul, hogy ébren tartsa a zsidók kétezerötszáz éves vérrel és panasszal telitett történetét. Ezidén is igy ünnepelték Áb hó 9-ikét. Augusztus 14-ikének estéjén körülbelül tizezer jeruzsálemi zsidó vonult fel a szent kövekhez. Nem törődve azzal, hogy mit szólnak hozzá az angol jogtudósok, a zsidók ezen a napon ezt a helyet magukénak tekintették.

Azonban a mufti elkészült a válaszszal. Leveleket, futárokat küldött a Jeruzsálem környékén élő arabokhoz és augusztus 16-ikára az Omár-mecsetbe kérette hiveit. A kormány pedig megengedte a muftinak, hogy tüntetést rendezzen a Szentfal előtt, azzal az ürügygyel, hogy a zsidók is tüntettek. (Augusztus 15-ikén valóban háromszáz fiatal zsidó fátyollal bevont zászló alatt és a Hatikva hangjai mellett elvonult a Szentfal mellett). A mufti azzal követelte a felvonulás engedélyezését, hogy „különben nem vállalja a felelősséget a város nyugalmáért".

Jeruzsálemben azonban még emlékeznek arra, hogy muftit, ki hasonló fenyegetődzéssel akart kicsikarni egy felvonulást az előző kormányzónál, egy szerüen kitessékelték. Lord Plumer ugyanis azon a véleményen volt, hogy a rend fenntartására ő van hivatva, a mufti pedig arra való, hogy imádkozzék. De Mr. Lucke, aki most „kormányoz", jobbnak találta engedni és megint csak par ordre de mufti — kétezer arab látogatta meg pénteken délben a Szentfalat. Ekkor — ennek én magam is szemtanuja voltam, minden kormánycáfolat ellenére állitom — a tüntetők vandál módon nekiestek az imakönyveknek, a zsoltároknak és darabokra zuzták az ott található butorokat és amit taliszban és egyéb ingóságban magukhoz kerithettek, azt szépen el is vitték.

*

Másnap a zsidó önvédelmi szervezet már őrséget állitott az óvárosban. A Trumpeldor Szövetség megszállotta a Szentfalat és ezáltal erős rendőri készen létre kényszeritette a kormányt, amely a Szentfal körül biztositotta a nyugalmat. De már ugyanazon a napon Jeruzsálem külvárosaiban vér folyt. Zsidó gyermekeket futball közben rohanták meg az arabok, és össze-vissza szurkálták a szerencsétleneket. Minthogy ebben a városnegyedben főleg kurd-zsidók laknak, akik még Kurdisztánból magukkal hozták régi harciasságukat, a támadók pórul jártak. Egy arabnak széjjelhasitották a fejét és társai közül egy tuccatot sulyosan megsebesitettek. Ez azonban a rendet nem állitotta helyre. Napközben és éjjel Jeruzsálemben állandóan támadtak az arabok. Egy nyolcvanéves amerikait véresre vertek, egy fiatalembert leszurtak, egy kereskedőt sulyosan inzultáltak. A rendőrség azonban egyetlen eset ben sem lépett közbe.

A rendőrségnek ez a passzivitása minden egyébnél jobban feldühösitette a zsidókat. Jeruzsálemben mindössze nyolc zsidó rendőr van, a többiek arabok vagy angolok. Igy történt, hogy amikor egy zsidó elfogott egy támadó arabot és bevitte a rendőrségre, itt az arabot elbocsátották, a zsidót ellenben letartóztatták. Egy másik alkalommal egy zsidó véres fejjel jött az őrszobába, mire a rendőr igy rivalt rá:

„Nagy kár, hogy csak megsebesültél, jobb lett volna, ha mindjárt megölnek!" Egy zsidó elfogott egy arab tolvajt és átadta a rendőrségnek. A rendőr erre azt mondotta az arabnak:

„Fuss el!" Ellenben a zsidót átadta az odacsoportosult araboknak, hogy jék össze.

Azután pedig meghalt az a tizenhat éves fiu, akit szombaton megsebesitettek az arabok. Ez volt az első halálos áldozat. Most már a rendőrség is ráeszmélt kötelességére. Ha nem is tudta a halálát megakadályozni, megakart jelenni a temetésén, minthogy nem sikerült neki elérnie, hogy az ifjut éjszaka temessék. Amikor azután a háromezer zsidó — főleg spanyolok, hurdok, és bukharaiak — végigvonultak a jaffai uton, ahol a gyász jeléül az üzleteket lezárták, angol és arab rendőrök elzárták a Cion hegyéhez vezető utat. Régi zsidó szokás szerint ugyanis azokat a halottakat, akiknek különös tisztelet jár ki, körülviszik Cion hegye lábánál. A zsidók felháborodva azon, hogy rendőrök és tisztek, akiket sohasem lehetett látni, amikor zsidókat megtámadtak, most mint a közrend oszlopai vonultak fel, hogy megzavarják a halott gyermeknek adandó végtisztességet, megrohanta a rendőrkordont és áttörte. Az angol rendőrök, akik olyan nagy reverenciával viseltettek a mufti iránt, a halott és tisztelőivel szemben semmiféle respektust nem tanusitottak, három oldalról rohamozták meg az angol és arab rendőrök a zsidókat és egy katonai autó belefutott a gyászoló közönségbe. Huszonhét zsidót sebesitettek meg, a gyászmenetet széjjelzavarták. Aztán a rend helyreállott. A halottat pedig elvitték Kidrom völgyébe....

Nagy tüz pusztitott hétfőn éjjel a váradvelencei állomáson

(Oradea-Nagyvárad, szept. 3. Az Uj Kelet tudósitójától). Borzalmas órákat élt át a váradvelencei államás körül lakó polgárság hétfőről keddre virradó hajnalban. Éjjel egy órakor hatalmas detonáció zavarta meg az éjszaka csöndjét, a váradvelencei állomás egyik olajos tartánya valahogy tüzet fogott és felrobbant. kén pánikszerü riadalmat okozott. Az emberek első pillanatban azt sem tudták, hogy mi történt. A városból, ahol jól hallották a hatalmas dörrenést, százával gyalogoltak ki az emberek a vasutállomáshoz, hogy a történtekről a helyszinén győződjenek meg.

Az égő olaj közben egyre tovább terjedt, ugy, hogy az éjféli nagyváradkolozsvári személyvonat valóságos lángtengeren keresztül robogott.

Az utasok között leirhatatlan riadalom támadt, szerencsére azonban a szerelvénynek semmi baja sem történt.

A személyvonat az állomás épületén tul fékezett. Ekkor azonban ujabb hatalmas robbanás reszketette meg a levegőt.

A tüz a vaspályáról átterjedt a vasuti anyagraktárra, ahol renegeteg olaj, benzin, karbid és egyéb robbanó anyag volt felhalmozva, amely lángot fogott és egymásután repült a tartányokkal együtt a levegőbe.

A szétrobbanó vasszilánkok nemcsak hogy megakadályozták a tüz eloltására irányuló kisérleteket, de egeynesen lehetetlenné tették, hogy az állomás épületét megközelithessék. Az állomás környékén épült házakból a szakadatlanul tartó robbanások következtében álmából felvert lakosság, katasztrófától tartva, igyekezett védettebb helyre menekülni.

Az állomás tuzoltókészülékével megkezdett oltási munkálatok csödöt mondottak.

Alig fektették ugyanis le a viztömlőket, az állomásfőnök észrevette, hogy az egyre terjedő tüz veszélyezteti az anyagraktár közelben levő nyolcvan kocsiból álló szerelvényt is. Azonnal telefonált tehát a nagyváradi fütőházba, hogy mentőmozdonyt küldjenek a szerelvény meegmentésére.

A mentőmozdony meg is érkezett, de kerekei keresztülvágták a lefektetett viztömlőket.

A tüz feltartóztathatatlanul terjedt tovább, a robbanások egy órán keresztül egyre tartottak és

csak egy óra multa jöttek rá arra, hogy a nagy pánikban egészen megfeledkeztek a tüzoltóság segitségét igénybevenni.

Értesitették tehát a tüzoltóságot, amely rövidesen megérkezett a helyszinére. És megindult a keresés a vizcsap után. Hosszu, kinos percek teltek el. Az állomást környező uccákon hatalmas csődület támadt. Álmukból felvert siró gyermekek, lakásukról elmenekült asszonyok, tanácstalan férfiak együtt hajszolták a vizcsapot, amelyet végül is félkilométernyi távolságban megtaláltak. Ekkor azonban már késő vot.

Az anyagraktár és az annak közelében levő vasuti épületeek a tüz martaléka lett.

Hajnali hat órakor már csak az anyagraktár alapépitménye volt meeg, a száz ötven méter hosszuságu épületből.

A gyermek egészsége és jókedve
minden anya legfőbb öröme. „Vigyázz a gyermekedre" füzet pompás illusztrációkkal. Ára 62 Lei **Lepage**-nál Cluj-Kolozsvár.

Női és férfiruhákat vegyileg fest, tisztit Unió Cluj

Rokkantak kongresszusa

Tizenöt évvel ezelőtt, épen ilyentájban, felvirágozott vonatokon erős férfiak utaztak tömött sorokban a különböző frontok felé. Nem kérdezték tőlük, hogy van-e kedvük időnek előtte meghalni, vagy test épségüket feláldozni, előttük ismeretlen célokért, csak küldték őket és ők mentek, kissé berugva és elalélva a hangzatos jelszavaktól. Kint a frontokon azután betömték őket sötét lyukakba s az Isten napjával megvilágitott égből sistergő gránátok csaptak le rájuk, melyek egyrészüket cafatokká tépték, egyrészüket pedig nyomorékká silányitották.

Mint emberek, szegény megfélemlitett emberek mentek ki a lövészárkokba, látták Volhynia mocsarait, láttak pokollá átalakitott földet, a Doberdó sziklás fensikjait s mire az iszonyat és a borzalom minden fakultásait végiglátogatták, lelkükben utálat ébredt önmaguk és a véreskezü Cézárok ellen, akiknek nevében s érdekében tönkrementek. Mire ujra viszontlátták a különböző hazák földjét, már nem voltak többé emberek, csupán roncsok. Amikor véget ért a nagy tánc s elkövetkezett a nagy kijózanodás ideje, azon vették észre magukat, hogy a társadalom, amelynek nevében és érdekében roncsokká lettek; az állam, amelynek zászlóját saját szenvedéseik árán emelték a magasba, alig akar tudni róluk.

Azóta tizenöt év mult el s a világ már egy uj világháboru rémével viaskodik. Tizenöt év mult el s az ők elrontott, tönkresilányitott életük váltságdijáról most sem akarnak tudni azok, akik a hatalom csucsán duslakodnak minden földi jóban. Akár tiszt, akár közkatona legyen: aki ma rokkanti sorsban él szerte a világon, de leginkább Romániában, — annak az élete nem jobb a páriáénál. Ma, amikor egészséges ember s alig tud munkához jutni, az ők megrokkant munkaerejükre, gránátoktól, golyóktól, gázbombáktól megnyomoritott testi erejükre még kevésbé van szükség.

Az államok hatalmas költségvetésében, melyek legnagyobb részben ujabb hadibernházásokra költetnek el, még morzsa is alig jut a rokkantak ellátására. Romániában a nyugdijasok élete sem épp irigylendő, de a rokkantakhoz képest ők valóságos főuri javadalmazásban részesülnek. Legalább is az erdélyi rokkantak, akik mint általában minden teren, itt is különleges elbánásban részesülnek természetesen nem előnyükre, hanem hátrányukra. Erdélyben egy rokkant főhadnagy havi járandóságát 2680 lejben állapitották meg, vajjon milyen kétségbeejtően silány összeg lehet az, amit egy rokkant altiszt, vagy közkatona kap?

Nem csoda, hogy ezek után az erdélyi rokkantak kongresszusra gyülekeznek Arad városában. Tiz év elfojtott keserüséget akarják végre elsirni, vagy elharsogni ezen a kongresszuson, felrázni azt a társadalmi lelkiismeretet, mely mindeddig csak lelkiismeretlenségéről tett tanubizonyságot. Maguk az állam közegei is érzik azt a feszültséget, mely a rokantak lelkében az igazságtalanságok következtében felhalmozódott. Csak ennek tudhatjuk be azt az intézkedést, hogy a kongresszusra nagy rendőri előkészületeket tesznek, mintha nem szerencsétlen emberek jajkiáltását kellene majd hallgatnia a hatóságoknak, hanem felforgató forradalmár-kongresszusra készülnek Arad városában. Azt hisszük nincs emberies gondolkodásu egyén, tartozzon bármilyen politikai frakcióhoz, aki ne tartaná jogosnak a rokkantak követelését. A rokkantak nem a maguk jókedvéből lettek rokkantakká, hanem a nagy összeségért s azokért vitték vásárra a bőrüket, akik a háboruból csak előnyöket profitáltak. Ha nem kellett volna fiatalságukat és élterejüket a háboru poklában felőrölniök, ugy ma is egészséges emberek lennének, akik minden bizonnyal nemhogy követelnék az állam alamizsnáját, hanem élénk gesztusok közben utasitanának vissza minden gyámkodást.

A kétségbeesés azonban lassan-lassan megtöri a büszkeséget s a hálátlanságok és jogtalanságok sokaságából a harag és a követelés hangzavara alakul ki. Az a sok elrontott élet amely „hadirokkant" elnevezés alatt imbolyog közöttünk, nem tudja feladni jogát a megmaradt élethez. Nagyon jól tudják, hogy mind az, ami kultura és civilizáció még megmaradt, még megmenthető volt a világháboru tüzvészéből, az nekik köszönhető es nem az államférfiaknak akik csak rendelkeztek velük. Nem kell tehát csodálkozni azon, de igenis meg kell érteni, hogy a rokkantak követeléseket immár hangosan akarják az illetékesek fülébe juttatni, mert jóllaktak az igéretekkel, a be nem váltott igéretekkel. Az állam pénzügyi helyzete nem rózsás, a gazdasági helyzet pedig egyenesen katasztrófális. Munkanélküliség, szociális nyomor, az ellentétek napról napra való fokozódása jelzik annak az átmeneti állapotnak az utját, amelyről nem lehet tudni, hogy hová fog vezetni. Ennek ellenére is azonban, ha még oly áldozatok árán is, a rokkantak jogos követeléseit teljesiteni kell, mert ezek a követelések vannak olyan elementáris érvényüek, mint az államadóságok érvénye. Az állam adósa a rokkantaknak és ezt az adóságot máris tul soká prolongálta. Ha csak a kamatokat tudja is megfizetni, de legalább a kamatokat feltétlenül fizesse meg!

(s. l.)

A kisebbségek vezetőit is meghallgatják a már készülő kisebbségi törvény megalkotásánál

Maniu miniszterelnök kivánságára november 15-ig meg lesz a javaslat. A liberálisok nagyvállalatai munkásellenes politikájukkal akarják a kormány helyzetét gyöngiteni

(Bucuresti-Bukarest, szept. 3. Az Uj Kelet tudósitójától). A kormány által kiküldött kisebbségi bizottság már megkezdte munkáját, amelyet sürgősen folytatni fog, mert *Maniu miniszterelnöknek az az óhaja, hogy a november 15-én megnyiló uj ülésszakban már a törvényjavaslat elélerjeszthető legyen.*

A bizottság összegyüjti valamennyi törvényt, a kisebbségekkel foglalkozó rendeletet és intézkedést, továbbá a saintgermani és trianoni békeszerződések idevonatkozó határozmányait. Ezenkivül tanulmányozni fogják valamennyi kisebbségi memorandumot, eléterjesztést, amelyek a kormányhoz a különböző kérdésekben beérkeztek. A bizottság meg fogja hallgatni a kisebbségi intézmények és pártok vezetőit is, hogy a törvény alapos előkészitéséhez minden tekintetben megfelelő anyaggal rendelkezzék.

Mirto belügyi alminiszter a resicai és aradi munkásviszonyok tanulmányozásából visszaérkezett a fővárosba és a holnapi, esetleg holnaputáni minisztertanácson beszámol tapasztalatairól.

Kormánykörökben ugy látják, hogy a liberális vállalatok azok, amelyeknél a munkásokkal a legtöbb baj van. Ebből az a következtetés vonható le, hogy

a liberális kézben levő nagyipari vállalatok politikai céllal folytatnak munkásellenes politikát.

Bocsájtják el alkalmazottaikat és nyomják le azok béreit, szóritják meg a munkafeltételeket, és okoznak minden módon elégedetlenséget a munkásság körében, nyilván azzal a céllal, hogy az elégedetlenséget a kormány ellen inditandó küzdelmükben kihasználhassák.

A hadügyminisztériumban ujabb félmilliárd lejes panamának jöttek a nyomára

Készül a panamák és inkorrekt tisztviselők feketekönyve

(Bucuresti-Bukarest, szept. 3. Az Uj Kelet tudósitójától). A Lupta jelentése szerint, a pénzügyminiszteriumban a most folyó könyvellenőrzések alkalmával — amelyek már az uj könyvviteli törvény alapján folytatódnak, — ujabb hatalmas panamáknak jöttek nyomára. Az egyes pénzügyigazgatóságok kifizetéseinek a pénzügyminiszteriumban való ellenőrzése alkalmából megállapitást nyert, hogy

egyedül a hadügyminiszteriumnál félmilliárd lejt tesz ki a jogtalanul és szabálytalanul felvett összegek száma.

Ezeket a visszaéléseket az elmult kormányok alatt követték el. A pénzügyminiszteriumban most az állami kórházak és gyógyszertárak ügykezelését vizsgálják felül tiz évre visszamenőleg és teljesen megbizható körökből származó információk szerint ezek a verifikálások ujabb meglepetéseket fognak hozni, ha ugyan panamák felfedezését egyáltalán meglepetésnek lehet nevezni. A hadügyminiszterium után sor kerül a többi miniszteri tárcákra is. Popovici pénzügyminiszternek elhatározott szándéka az, hogy tabula rasat teremt ezen a téren. A pénzügyminiszteriumban már készül is a panamák és az inkorrekt tisztviselők fekete könyve, amelyet közelebbről a nyilvánosság elé fognak bocsájtani.

Ugyancsak a Lupta jelenti, hogy a pénzügyminiszterium egyes tisztviselőiről megállapitást nyert, hogy teljesen szabályos és jogos kifizetéseket csak kisebb-nagyobb baksis ellenében voltak hajlandók eszközölni. Teianu pénzügyi államtitkár, Popovici pénzügyminiszter távollétében meginditotta a vizsgálatot a baksis szedéssel vádolt tisztviselők ellen.

A temesvári kommunista-pörben befejezték a vád tanuinak kihallgatását

A tárgyalás eddigi adatai nem igazolták azt a feltevést, hogy a munkások kezdték a tüzelést

Timisoara-Temesvár, szept. 3. Az Uj Kelet tudósitójától). Ma délelőtt folytatták az április 7-iki véres eseményekből kifolyólag vád alá helyezett kommunisták bünperének tárgyalását. Elsőnek Caraiman detektivet hallgatták ki tanuként, aki Popescu elnök kérdéseire elmondotta, hogy a rendőrség emberei a hatósági vezetők által leadott sortüz után sebesültek meg.

Azt sem látja kizártnak, hogy a sebesülések épen a hatósági sortüzből származtak.

A védelem ezt a vallomást igen fontosnak tartja, annál is inkább, mert ezt alátámasztja az a tény is, hogy az április 7-iki eseményekután tartott házkutatások alkalmával sem a munkásotthonban, sem a munkásoknál nem találtak fegyvereket.

Tudor Ion sziguranca-komiszár a következő tanu, aki elmondja, hogy április 7-én délután Vegiureanu főügyész felszólitotta előbb Krebsz, majd Müller munkásvezéreket, hogy adják ki Fónagy János holttestét, amit mindketten megtagadtak. Az otthon kapuja tárva-nyitva volt és az azon benyomuló hatósági közegeket golyőzápor fogadta.

Popescu elnök: Mi az, hogy golyózápor? Hány lövést jelent a tanunál golyózáport?

Tanu: Sok.

Elnök: Mégis?

Tanu: Nem tudok számot mondani.

Pop Simon vádlott (a tanuhoz): Emlékszik komiszár ur arra, hogy kicipelt engem a sziguranca folyósójára és véresre vert?

A tanu: Nem emlékszik erre a momentumra.

Cracium rendőrkomiszárt hallgatják ki ezután, aki elmondja a véres összetüzést megelőző tárgyalások történetét. Cracium egyike volt azoknak a rendőrtiszteknek, akik megsebesültek, az összeütközés során. A rendőrtiszt elmondja, hogy midőn az udvarba be akartak hatolni, az otthonból több lövés dördült el. Ő néhány lépést tett előre, majd érezte, hogy lábába lövést kapott. Tanu azt állitja, hogy a golyó átfurta a lábát, mig a védelem felmutatja a rendőrtiszt csizmáját, amely csak egy helyen van átlyukasztva.

Cracium vallomásával a mai tárgyalás véget ért, szerdán kezdetét veszi a védelem tanuinak a kihallgatása.

Hirdessen az Uj Keletben

Machsor, gyapju és selyem talleszekolcsó elárusitása már megkezdődött. Rosenzweig Anton Cluj

HIREK

az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánsági zsidóság napilapja.
Főszerkesztő: Dr. Marton Ernő.
Felelős szerkesztő: Jámbor Ferenc.
Bukaresti szerkesztőség: Hátszegi Ernő Str. Lipscani 91.
Az Uj Kelet cikkeinek utánnyomás csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

— **Teitelbaum Joelné a munkácsi rabbinál.** Marienbadból irják az Uj Keletnek: Az idei fürdőszezonban Marienbad ban tart kurát Spira Lázár murkácsi főrabbi akit sokan keresnek fel itt is a tanácsot igénylő hivek közül. A napokban Spira Lázárnál igen érdekes látogató jelentkezett Teitelbaum Joelné, a nagykárolyi főrabbi neje, aki gyermekei kiséretében kereste fel a munkácsi főrabbit. Teitelbaumné, aki annak rendje és módja szerint „kvitli"-vel jelentkezett SpiraLázárnál, nem kisebb kérelemmel járult eléje, mint hogy ne avatkozzék be a szatmári rabbiválasztás ügyébe. Az ügy előzménye az, hogy Teitelbaum Joel már előzőleg több kartársa utján arra kérte a munkácsi főrabbit, hogy a szatmári közismert rabbi-ügy vitájában ma radjon semleges. Most Teitelbaum Joelné marienbadi tartózkodását felhasználva ezt a kérést személyesen terjesztette a munkácsi főrabbi elé. Spira Lázár azonban nem tudott eleget tenni kar társa óhajának és azt üzente Teitelbaum Joelnek, hogy az igazság mindenekelőtt van és hogy az igazság utjáról még Teitelbaum Joel kedvéért sem térhet le. Beavatottak szerint a munkácsi főrabbi állásfogalása rövidesen döntő stádiumba jattatja a régóta vajudó szatmári rabbikérdést.

— **Öngyilkos akart lenni a budapesti Nemzeti Szinház egyik müvésze.** Budapestről jelentik: Almássy Endre, a Nemzeti Szinház müvésze, aki valamikor a szegedi Városi Szinház igazgatója volt és akit a Fészek-klub egyik legjókedvübb, legvakmerőbb kártyás tagjának ismertek, szombaton eltünt lakásáról. Két napon keresztül hiába kerestette a kétségbeesett család Almássyt, csak ma reggel akadtak rá a müvészre a budai Ferdinand-szállóban Almássy Endre vérben átvágott nyakkal feküdt ágyában. Életveszélyes sérüléseivel kórházba szállitották. Tettének okát nem tudják, mert nincs oyan állapotban, hogy ki lehetne hallgatni.

— **A Nobel-dijasok egyesületet alapitanak.** Párisból jelentik: Az Intransigeant értesülése szerint a svéd sajtó ismételten foglalkozik Bárány Róbert Nobel-dijas tudós javaslatával. Bárány Róbert arra szólitja fel a Nobel-dij eddigi nyerteseit, hogy aalapitsanak egyesületet. Az eddigi Nobel-dijasok között van huszonkilenc német, tizenkilenc francia, tizenhárom angol, öt osztrák, két hindu, egy kanadai. A javaslat értelmében az egyesület székhelye Bécs lenne.

Vérszegény, sápadt, étvágytalan,

legyengült és állandó fejfájásban szenvedők ne használjanak mást, mint a

dr. FÖLDES-féle Ferrol Vastáplikör-t

mely elősegiti a vörösvérsejtek képződését kitünő étvágyat idéz elő és ennélfogva a legjobb hiz a ószer. A beteget és gyengélkedőt erőssé és életvidámmá teszi, a munkakedvet fokozza, vérszegény nőknél a havibajt szabályozza és a görcsös fájdalmakat szünteti, vérszegény, sápadt, sovány gyermekeket meghizlalja, vérszegény, gyenge férfiaknak a férf. erőt visszaadja. Egy kurára 6 üveg szükséges Postán utánvétellel megrendelhető **dr. FÖLDES** gyógyszertára és vegyészeti laboratoriumából **Arad,** Strada Eminescu 21. Egy üveg ára 110 lej. Hat üveg rendelésénél postai dij nem lesz számitva. A legnagyobb orvosi szaktekintélyek javasolják. Minden gyógyszertárban kapható.

Kétmilliós passzivával inzolvens lett egy harmincéves nagyváradi füszerkereskedő cég

Megegyezésre van kilátás a hitelezők és a cég között

(Oradea-Nagyvárad, szept. 3. *Az Uj Kelet tudósitójától).* Csak néhány nappal ezelőtt számoltunk be egy nagyváradi nagy textilcég fizetésképtelenségéről és már ujabb szomoru szenzációt jelenteneek a nagyváradi gazdasági frontról. A krizis legujabb áldozata a *Weinstein Testvérek* füszer és gyarmatárukereskedő cég, amely tegnap bejelentette fizetésképtelenségét és kétmilliós passzivával kényszeregegyességet kért. A Weinstein Testvérek cég 30 év óta áll fenn a piacon és ez alatt a 30 év alatt jelentős faktorává vált Nagyvárad gazdasági életének. A cég hitelezői, nagyváradi kereskedők, remélik, hogy a megegyezés a cég és a hitelezők között rövidesen létrejön.

Már mindenki megkaphatja a Calauza-Utmutató ingyenes szeptemberi számát, mely a legkönnyebb iránytüje Kolozsvárnak. Tartalmazza mindazokat a helyeket, amelyekre a Kolozsváron megforduló idegeneknek szükségük van. *Minden szálloda portásánál ingyen kapható.*

— *Mexikói várospolitika nyolc halottal.* Mexikóból jelentik: Otala Telepme városában az elbocsájtott hivatalnokok bosszuból meggyilkolták a városi tanács nyolc tagját, köztük a város polgármesterét is. A kis mexikói városban már régóta torzsalkodás folyik a két politikai párt között és a vesztes párt tagjai most ilyen bosszut vettek vereségükért.

—**Hevesi Piroska zongoramüvésznő és Pfeiffer Alfréd operaénekes, énekmester** nyaralásukból hazaérkeztek és lakásukon (Str. Regina Maria 22, II. emelet) találhatók, naponta 5—7ig.

— **Ujra megjelenik a »Jövő Társadalma«.** Több, mint egy évi szünetelés után ujra megjelent a »Jövő Társadalma« cimü társadalomtudományi szemle Aradi Viktor szerkesztésében. A lap vezető helyén „Beteg Európa, vagy megváltó Európa" cimén az Európa-problémával fog lalkozik. A modern szinház kérdéséről Piscator, a világhirü rendező értekezik. Szakavatott toll foglalkozik a „Geopolitika" jelentőségével. A „Világpolitikai szemle" hosszas és rendkivül érdekes cikkben világit be az utóbbi hónapok világeseményeibe. A „Torzitott tükör" a lapényi események tárgyaltatnak eredeti módon. Gazdag szemle- és könyvismertetési rovat egészíti ki a lapot, melynek kiadóhivatala Cluj, Str. Jurul-Locului 2. alatt van.

— **A román munkássegély tánemulattika"** jelentőségével. A „Világpolitikai kássegély tombolával, komfettiesatával kássegély tombolával, konfettiesntával és szépségversennyel egybekötött nyári tánemulatságot rendez. A mulatság kilenc órakor kezdődik.

Nagyarányu iparkiállitás és őszi lakberendezési vásár Budapesten. Az előző években rendezett őszi kiállitás és vásár arányait messze felülhaladó méretekben nyilik meg augusztus 31-én Budapesten a Polgári otthon Lakberendezési Vásár nev alatt rendezett kiállitás. A kézimüipar e tárlaton vivja meg küzdelmét az európaszerte való elismertetésért. A kiállitás szeptember 15-ig marad nyitva és dus tárháza a remekbe készült ipari termékeknek. A kiállitás szeptember 15-ig marad nyitva és dus egységes és müvészi elrendezése főleg Dálnoky-Kovács iparegyesületi igazgató érdeme. A kiállitást a kormány is támogatja s ennek bizonyitéka, hogy a kiállitás megtekintői számára a magyar vasutakra féláru utazást engedélyezett olyként, hogy a visszautazás alkalmával bármely határállomásra is féljeggyel lehet utazni, tehát a kedvezményt az is igénybe veheti aki az országon keresztül utazik valahova, a Duna-Szövetség által a kiállitás rendelkezésére bocsájtott igazolványok alapján, pedig vizum nélkül lehet utazni Magyarországra és a vizumot utólag féláron adják meg Budapesten. A kedvezményekre jogositó igazolványok minden erdélyi és bánáti menetjegyirodában **bárki által megszerezhetők.**

— **Schwartz Menyhértné ortodox zsidó leánynevelő intézete és internátusa Orade, Szaniszló-ucca 13. Prospektust küld.**

— **Orvosi hir.** Dr. Barta Aladár hazaérkezett és fogorvosi rendeléseit ujból megkezdte, Calea Regele Ferdinand (v. Wesselényi-ucca) No. 3. alatt.

— *Coolidge emlékirataival volt fizetésének hatszorosát keresi meg.* Newyorkból jelentik: Coolidge volt elnök attól az időponttól kezdve, hogy a Fehér Házat elhagyta, emlékirataiért különböző amerikai folyóiratoktól és lapoktól százezer dollár tiszteletdijat kapott s körülbelül ugyanennyit egyéb cikkeiért. A volt elnök hivatalban töltött ideje alatt összesen 37 ezer dollár elnöki fizetést élvezett s igy irói tiszteletdijainak összege hatszorosan is felülmulja elnöki méltóságában élvezett fizet sét.

— *Poincaré betegsége aggasztóra fordult.* Párisból jelentik: Poincaré volt miniszterelnök állapota aggasztó. Orvosai már nem tagadják, hogy tüdőgyulladásban szenved. Betegsége annyira sulyos, hogy a szükséges mütétet nem végezhetik el rajta.

Erdélyi Zsidó Árvagondozó Cluji Tanoncotthona

Pályázati hirdetmény

Az Árvagondozó cluji tanoncotthonában betegség folytán a gondnoki állás megüresedik, melyre ezennel pályázatot hirdetünk:

A gondnok feladata az intézet növendékeinek nevelése, az adminisztráció kezelése, felesége pedig az otthon háztartásának vezetését és ellenőrzését kell vállalja.

Az állásra a tanocnotthonokra vonatkozó törvény értelmében tanári vagy tanitói képesitéssel biró 40 éven aluli, vallásos előéletü egyének pályázhatnak.

Javadalmazás: az intézetben nyujtandó két szobából álló lakás, fütés, világitás és élelmezésen kivül személy szerinti megállapodás tárgyát fogja képezni. Az állás f. é. október 1-én betöltendő.

Pályázatok az eddigi müködést igazoló bizonyitvány másolatok becsatolásával és a fizetési igények megjelölésével az Erdélyi Zsidó Árvagondozó központi irodájához (Cluj, Str. Paris 36) szeptember 15-ig adandók be.

Cluj, 1929. szeptember 4.

Tanoncotthon kuratóriuma

ÉRTESITÉS

Habár mühelyeink kibővitése és annak gépekkel való felszerelése folyamatban vannak, mivel azonban az internátus kibővitésére irányuló törekvéseinket anyagiak hijján ezidén nem valósithattuk meg, tehát akár személyen, akár levélileg felvételi kérelmeket egyáltalán nem teljesithetünk.

Az Iclodi Iparos Jesiva vezetősége

KÖNYVKÖTŐK! I-a angol KÖNYVVASZON LEPAGE -nál gyári raktár Cluj. Kérjen mintát.

Rádió müsor

Idő: középeurópai

Szerda, szeptember 4.

Budapest. 9.15: A m. kir honvédgyalogezred zenekarának hangversenye. 1. Strauss. Olasz keringő. 2. Kéler Béla Templomszentelés — megnyitó. 3. Weber: Büvös vadász — ábránd. 4. a) Csajkovszky: Barcarola; b) Rubinstein: Melodie. 5. Eysler: Az aranyos mesterné — nagy egyveleg. 9.30: Hirek. 12. Déli harangszó az Egyetemi templomból. 12.05: A Mandits szalonzenekar hangversenye. 1. Strauss: Kék Duna — keringő. 2. Gomes. II. gaurany — megnyitó. 3. Bayer: Babatündér — egyveleg. 4. Bortkiewicz: Orosz táncok. 5. G. de Micheli: Babatánc. 12.25: Hirek. 13. Pontos időjelzés, időjárás. 14.30: Hirek és élelmiszerárak. 15.30: A Magyar Rádió Ujság „Morse"-tanfolyama 16.10: Kenessey Péter novellái. Egy pipa dohány b) A kilencedik fejezet. 16.45: Pontos időjelzés, időjárás, vizállásjelentés, és hirek. 17.15: Komlóssy Emma magyar nótákat énekel Rigó Jancsi és cigányzenekarának kiséretével. 18.45: Rádió ametőrposta. 19.30: Gyorsirási tanfolyam. 20.10: Tarka magyar-est. Utána kb. 22.15: Pontos időjelzés, időjárásjelentés, hirek és a nemzetközi sakkverseny eredményei. 22.30: A m. kir. Operaház tagjaiból alakult zenekar hangversenyez. Vezényel: Berg Ottó karnagy. 1. Wolff—Farrari: Susanne titka — megnyitó. 2. Moszkovszky: I. Suite (F-dur). 3. Charpentier: Olaszországi impresszió. 4. Dvorák A.: Ujvilág — szimfónia.

Barcelona. 21.05: A házizenekar hangversenye. 22.05: Zenekari hangverseny, szórakoztató zene.

Basel. 20.30: Szórakoztató zene.

Berlin. 20: Karének-hangverseny.

Bern. Zenekari hangverseny. 21.40: Szórakoztató zene. 22.15: Zenekari hangverseny.

Belgrád: 20.25: Esti hangverseny. 22.20: A rádió kvartett hangversenye.

Pozsony. 19.20: Smetana „A csók" cimü operájának közvetitése Prahából

Breslau. 21.15: „A család". Vidám hangjáték.

Bruxelles. 20: Szórakoztató zene 22.15: Zongorahangverseny.

Frankfurt. 20: Szimfónikus hangverseny Beethoven müveiből. 21.30: Filharmónikus hangverseny.

Hamburg. 19.55: Ottó Nicolai „A windsori vig nők" cimü vigoperájának közvetitése. 23.15: Kávéházi zene.

Kaunas: 20.20: Esti hangverseny. 21: 21: Zenekari hangverseny.

Königsberg: 20. Humperdinck „Királyfi" cimü meseoperájának közvetitése. 22.30: Szórakoztató- és tánczene.

Kosice: (Kassa). 19.20. Smetana: „A csók" cimü operájának közvetitése Prahából.

Bécs: 20. Enech Arden zenésköltemény. Utána könnyü zene. Mayerbeer, Strauss, Fall Leo müveiből.

Krakkó: 20.30. Hangverseny közvetitése Varsóból.

Lipcse: 20. Dalest.

Mor. Ostrava: 19.20. Smetana „A csók" cimü operájának közvetitése Prágából.

München: 20. Glück Orpheus és Eurydike cimü operájának a közvetitése.

Poznan: 20.30. Orgonahangverseny.

Prága: 19.30. Smetana A csók cimü operájának a közvetitése.

Stuttgart: 20. Szimfonikus hangverseny Beethowen müveiből.

Torino: 20.55. Pergolesi La Serva és Wolf Ferrari: Segrette di Susanni cimü operájának közvetitése.

Varsó: 20.30. Basszus hangverseny, hegedü és zongorakisérettel.

Láb-, kéz-, hónaljizzadás ellen **PODOL.** Hatása biztos, üdit, frisslt, a bőrt puhán tartja.

SZINHÁZ

A Magyar

Szerdán, szept. 4
(Kaszab A
mutatkozás
C. Sorozats
Csütörtökön, szep
vége. (Op
Budapesten
Ibolya, Bete
Tompa Béla
Bérlet I. szá
Pénteken, szept. (
vége. (2-szor
Sorozatszám
Szombaton, szept.
vége. (3-szo
B. Sorozatsz
Vasárnap, szept. d
(Nagyon o
Jegyek árai:
Sorozatszám
Vasárnap, szept. 8
Miss Amerik
Sorozatszám
Vasárnap, szept. 8
vége. (4-szer
zatszám: 12.
Hétfőn, szept. 9
vége. (5-szö
Sorozatszám

A Magyar Szi

Szerdán, szept. 4-
Uj kettős mü
vonás. Főszer
Hamar egy g
vigjáték. Fős
Pótképek. He
Csütörtökön, szept.
kor: A szen
legragyogóbb
(Heltai Jenő
mulatságos u
lők: Erna M
Bérczi Géza,
Kettős müsor
Pénteken, szept. 6
A szenvedély
ragyogóbb a
Heltai Jenő
mulatságos u
lők: Erna M
Bérczi Géza,
Kettős müsor.
Szombaton: szept.
A szenvedély
ragyogóbb a
(Heltai Jenő f
latságos uj v
Erna Morena,
Géza, Mály
tős müsor! H
Vasárnap, szept. 8
Matiné 15 és
Rádó! (7 felv
Jackie Coogar

A szinházi ir

Ma este: Otthon latkozásával. A sz ződtetett müvésznő este Sudermann „ müvében mutatkoz

Holnap este: N most kezdődő szez bombaszerü szenzá operette premiere! szerü szöveg biztos rendkivüli sikerét 150 előadást ért m szerzője Zerkovitz asszonnyal, Aranyé kóval, Árvácskával lánnyal, Eltörött a

Zsidó ifjus

Oszkár bácsi zsi
Sas Irén: Kol-nid
Bar-Kochba (Elbe
sek, szindarab
ménye — —
Kaphatók az Uj K
ban. (A pénz
esetén portón

SZINHÁZ — MÜVÉSZET

A Magyar Szinház müsora:

Szerdán, szept. 4-én este 9-kor: Otthon. (Kaszab Anna szerződött tag bemutatkozásával. Napi bérlet I. szám, C. Sorozatszám: 6.)

Csütörtökön, szept. 5-én este 9-kor: A nóta vége. (Operette-ujdonság, először. Budapesten százszor adták! Kondor Ibolya, Betegh Bébi, Solthy György, Tompa Béla föllépésével. Premiere Bérlet I. szám. Sorozatszám: 7.)

Pénteken, szept. 6 án este 9-kor: A nóta vége. (2-szor. Napi Bérlet 2. szám, A. Sorozatszám: 8.)

Szombaton, szept. 7-én este 9-kor: A nóta vége. (3-szor. Napi bérlet 2. szám, B. Sorozatszám: 9.)

Vasárnap, szept. d. u. 3 kor: Ábris rózsája. (Nagyon olcsó mozi-helyárakkal. Jegyek árai: 50, 40, 30, 20, 10 lei. Sorozatszám: 10.)

Vasárnap, szept. 8 án d. u. félhat órakor: Miss Amerika. (Rendes helyárakkal. Sorozatszám: 11.)

Vasárnap, szept. 8-án este 9-kor: A nóta vége. (4-szer. Bérletszünetben. Sorozatszám: 12.)

Hétfőn, szept. 9 én este 9-kor: A nóta vége. (5-ször. Napi bérlet 2. szám, C. Sorozatszám: 13.)

A Magyar Szinház mozi-müsora:

Szerdán, szept. 4-én 4 és félhét órakor: Uj kettős müsor: Tiltott órák. (7 felvonás. Főszereplő: Ramon Novarro.) Hamar egy gyereket! (7 felvonásos vigjáték. Főszerepben: Carl Dane.) Pótképek. Helyárak: 30, 20, 10 lei.

Csütörtökön, szept. 5-én 4 és félhét órakor: A szenvedély. (Greta Garbo legragyogóbb alakitása.) A naftalin. (Heltai Jenő 7 felvonásos, pazarul mulatságos uj vigjátéka. Főszereplők: Erna Morena, Vivian Gibson, Berczi Géza, Mály Gerő, Radó Teri. Kettős müsor! Helyárak: 30, 20, 10 lei

Pénteken, szept. 6-án 4 és félhét órakor: A szenvedély. (Greta Garbo legragyogóbb alakitása.) A naftalin. Heltai Jenő 7 felvonásos, pazarul mulatságos uj vigjátéka. Főszereplők: Erna Morena, Vivion Gibson, Bérczi Géza, Mály Gerő, Radó Teri). Kettős müsor. Helyárak: 30, 20, 10 lei.

Szombaton: szept. 7-én 4 és félnétkor: A szenvedély. (Greta Garbo legragyogóbb alakitása). A naftalin. (Heltai jenő felvonásos, pazarul mulatságos uj vigjátéka. (Főszereplők: Erna Morena, Vivian Gibson, Bérczi Géza, Mály Gerő, Radó Teri.) Kettős müsor! Helyárak: 30, 20, 10 lei.

Vasárnap, szept. 8-án d. e. 11 órakor: Matiné 15 és 10 leies helyárakkal: Riadó! (7 felvonásosban. Főszereplő: Jackie Coogan.)

A szinházi iroda közleményei:

Ma este: Otthon Kaszab Anna bemutatkozásával. A szinház ujonnan szerződtetett müvésznője, Kaszab Anna ma este Sudermann „Otthon" cimü szinművében mutatkozik be.

Holnap este: Nóta vége premierje. A most kezdődő szezonnak holnap már bombaszerü szenzációja lesz: Az első operette premiere! Ragyogó zene, nagyszerü szöveg biztositotta a Nóta vége rendkivüli sikerét Budapesten is, ahol 150 előadást ért meg. A „Nóta vége" szerzője Zerkovitz Béla, aki a Csókos asszonnyal, Aranyesővel, Muzsikus Ferkóval, Árvácskával, Legkisebbik Horvát lánnyal, Eltörött a hegedümmel alapozta meg a hirét. A Nóta vége mindeneknél nagyobb sikert aratott. A Nóta vége 5 egymásutáni estére van kitüzve: Csütörtök, péntek, szombat, vasárnap és hétfőn. Főszereplői: Kondor Ibolya, Betegh Bébi, Solthy György (az uj énekes bonvivant), Tompa Béla.

Tiltott órák és Hamar egy gyermeket ma utoljára. Utoljára látható ma a Magyar Szinházban a nagy rekord müsor: Tiltott órák (Ramon Novarro) és Hamar egy gyermeket (Carl Dane). Előadások négykor és félhétkor.

Holnaptól: Greta Garbo és Heltai Jenő a Magyar szinházban. Ragyogó, kettős müsora lesz holnaptól kezdve a Magyar szinháznak: I. A szenvedély (Greta Garbo leghrilliánsabb alakitása. II. A naftalin. Heltai Jenő óriási sikerü 7 felvonásos film vigjátéka. Erna Morenaval, Vivian Gibsonnal, Radó Terivel, Mály Gerővel a főszerepekben. III. Kisérő müsor. Előadások: négykor és félhétkor.

MOZI

CORSO-filmszinház müsora:

Szerdán 5, 7 és 9 órakor: Pappenheim hercege pompás vigjáték két órai kacagással. Főszereplők: Monna Harls, Harry Halm, Dina Gralla és Hanz Junkermann. Előjáték: Miss Amerika és Miss Románia bukaresti tartózkodásáról készült nagyszerü film.

GRAND NYÁRI MOZGÓ müsora:

(A városháza udvarán.)

Szerdán és csütörtökön este fél 9 órakor: **Dupla müsor:**

1. A selyemfiu. Vigjáték. Kőszerepben: Richard Dis.

2. A végzetes szerelem. Dráma 7 felvonásban. Főszerepben: Ricardo Cortez és Louise Vilson.

Előadás alatt is lehet dohányozni.

Közgazdaság

A németországi porcellángyárak felemelik az árakat

Megegyezésre van kilátás a német és cseh porcellánipar között

Berlinből jelentik: A német porcellán edény ipar több, mint 80 százaléka hozzájárult ahhoz, hogy közös termelési programot hajtsanak végre kontingentálási alapon.

A termelési program a kinálatnak a kereslethez való igazitása mellett az áru minőségének javitását is előirja.

A német gyárak között létrejött megállapodásnak bizonyos idő mulva külföldön is mutatkozni fognak a hatásai. A csehszlovák porcellánipar, amely most tudvalevőleg harcban áll a németekkel, ugyancsak tett már bizonyos lépéseket a termelés kontingentálása terén és nem látszik kizárt dolognak, hogy a közeljövőben megegyezésre fog jutni a német iparral.

A német porcellánedény gyárak szövetsége egyébként elhatározta, hogy

október 15-től 10 százalékkal felemeli az árakat.

A használati tárgyaknál, a diszitő- és müvészi porcellánáruknál már egy éve érvényes 5 százalékos felárat egyelőre meghagyják, de az utóbbi cikknél rövidesen ujabb áremelés várható.

Öt és félmilliárdos bevételi deficitje van az államnak 1929 julius 31-ig

Bucuresti-Bukarest, szept. 3. *Az Uj Kelet tudósitójától).* A pénzügyminisztérium számviteli vezérigazgatósága most állitotta össze az állami bevételek statisztikáját az 1929 január elsejétől julius 31-ig terjedő időre. A hivatalos kimutatás kedvezőtlen szinben tünteti fel az állam pénzügyi helyzetét, illetve az adófizetők teherbirását, mert az egész évre előirányzott 37 milliárd 700 millió lejből hat hónap alatt 16 milliárd 482 millió 982.584 lejt már behajtott a kincstár. Ez az összeg adónemek szerint a következőképen oszlik meg:

Egyenesadó 3 milliárd 597 millió 172.153 lej, közvetett adó 5 milliárd 351 millió 663.765 lej, bélyeg és jogi illetékek 2 milliárd 314 millió 744.500 lej, monopolbevételek 3 milliárd 809 millió 848.462 lej, közlekedési jövedelem 200 millió 942.898 lej, állami uradalmak 375 millió 621.186 lej, szubvenciók 35 millió 941.266 lej, a pénzügyminisztérium jövedelme 466 millió 187.997 lej, a belügyminisztérium jövedelme 20 millió 48.449 lej, az igazságügyminisztérium jövedelme 5 millió 89.778 lej, a közegészségügyi minisztérium jövedelme 41 millió 958.205 lej, a népjóléti minisztérium jövedelme 1 millió 588.342 lej, az ipari és kereskedelmi minisztérium jövedelme 116 millió 60.316 lej, a hadügyminisztérium jövedelme 23 millió 593.302 lej, a közmunkaügyi minisztérium jövedelme 1 millió 582.276 lej, a közoktatásügyi minisztérium jövedelme 17 millió 912.092 lej, a kultuszminisztérium jövedelme 1 millió 74.382 lej.

Az előirányzat és a tényleges bevételek közötti differencia csak a szubvenciónál, a belügyminisztérium és az igazságügyminisztérium , valamint a közmunkaügyi minisztérium bevételeinél mutat többletet amelynek összege 826,274 lj. Ezzel szemben a többi tételeknél mindenütt deficit mutatkozik, amelyek összege 5 milliárd 527 millió 510.362 lej. A tényleges deficit tehát 5 milliárd 508 millió 684.078 lej, a mult év első felével szemben pedig 66 millió 879.084 lej. Ezt a deficitet hivatalos helyen azzal enyhitik, hogy mig az előirányzat és a bevételek közötti összehasonlitás csak a 12 hónapra beosztott pénzügyi évre szól, addig az adóbehajtás költségvetési éve 18 hónapból áll és ezzel a hosszabb idővel szemben a deficit már lényegesen kisebb.

Az osztrák malmok helyzete. Bécsből jelentik: Az osztrák malmok vezetőegyéniségei éber figyelemmel kisérik azt az akciót, amit a kormány inditott meg a mezőgazdaság fellenditésére. Ausztriában ujabban az a terv merült fel, hogy a gabona értékesitését monopol tárgyává tegyék. A malmok helyzete pillanatnyilag megkönnyebült azzal , hogy a Magyar Malomipar nem konkurrál az osztrákkal, mintahogy a magyar malmok nagyobb rendelést kaptak Angliából. Októberben az osztrák liszt a magyar és cseh szlovák határfelé tarifa-kedvezményekat fog kapni, ami szintén előnyére válik majd az osztrák mnomiparnak.

Angol-amerikai benzinháboruság. Berlinből jelentik: Newyork államban márról-holnapra kitört a háboruság két hatalmas petróleumtársulat, a Standard Oil Company és a Shell Union között. A Standard Oil az autóbenzin árát hirtelen 21-ről 18 centre csökkentette, sőt vannak kereskedők, akik 16 centjével kinálják a benzin gallonját. Hivatalosan azt mondják, hogy a háboruság a kereskedők miatt történik, de az igazság az, hogy a Shell Union olyan eszközökkeel dolgozott, amely már elkerülhetetlenné tette az éles konkurrenciát. Newyork államban eddig csak a Standard Oil dolgozott, most azonban a Shell Union is piacot teremtett magának.

Alant felsorolt cluji bankok t. ügyfeleik tudomására hozzák, hogy a pénztári órákat továbbra is csak délelőtt 9—1 óráig tartanak:

Banca Agrară S. A. Cluj.
„Albina" Institut de Credit si Economii Sucursala Cluj.
Banca Centrala pentru Industriei si Comert S. A. Cluj.
Banca Comtrciala Italiană si Ro mână S. A. Suc. Cluj.
Banca Generală a Tării Românesti Sucursala Cluj.
Banca Marmorosch, Blank et Co. S. A. Sucursala Cluj.
Banca Românească S. A.. Sucursala Cluj.
„Economul" Institutul de Credit si Economii S. A. Cluj.
Erdélyi Bank és Takarékpénztár R. T. Cluj.
Mezőgazdasági Bank és Takarékpénztár R. T. Cluj.
Erdályi Leszámitoló és Pénzváltóbank R. T. Cluj.
Transsylvania Bank R. T. Cluj.
Nagyszebeni Általános Takarékpénztár R. T. cluji fiókja.
Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank R. T. Cluj.
Kereskedelmi Hitelintézet R. T. Cluj.

APRÓHIRDETÉSEK

Egyszeri közlésnél egy szó 5 lej, vastagabb betüvel 10 lej. Legkisebb apróhirdetés 5 lej. Állástkeresőknek 30 százalék kedvezmény. Apróhirdetések dija előre fizetendő. Jeligés levelet csak ugy továbbitunk, ha portó bélyeg mellékelve van. Eljegyzési hirek dija 250 lej.

Házasság

Keresem intelligens, csinos külsejü leányom részére 35 éven felüli izraelita uriember ismeretségét. Leányomnak jómenetelü saját füszer- és csemegeüzlete van. Fő el étel, hogy az illető komoly, szorgalmas és a füszerszakmát értő uriember legyen, miután oly existenciát kap, ahol jövője biztositva van. Csak teljes cimü leveleket a kiadóhivatal „Szerencse" jeligealatt diszkréció mellett továbbit.

A „Poale Czedek" telkén, G. Baritiu (v. Malom-u.) 16. szám alatt egy emeleti 15 méter hosszu, 6 méter széles terem kiadó. — Értekezni az egylet irodájában.

Vallási szempontból teljesen megbizható, főzni tudó intelligens zsidó leányt keresek. Fényképpel ellátott és a fizetési igényeket megjelölő ajánlatot mielőbb kérek Fleischer Lipót iskola-igazgató Timişoara IV. Scudiertér 9. cimre.

Román, német és francia nyelvben perfekt fiatalember tisztviselői, raktárnoki vagy bármilyen állást keres. Megkereséseket „Sürgős" jeligére a kiadóba

Jó rövid zongora bérbeadó. — Értekezni Jámborné Calea Victoriei 13. D. u. 2—4 óra között.

Az ort. zsidó nagytemplomban két ülés eladó. Értekezni a Cal Victoriei 85. sz. alatt lehet.

Posztószakmában, román, magyar, német nyelvet beszélő segédet okt. 1-re keresek. Ajánlatok bizonyitvány másolatokkal „Megbizható" jeligére a kiadóba küldendők.

Kétágyas különbejáratu, elegáns bútorozott szoba kiadó. — Mészáros-utca 8. I. em.

Kiadó

október elsejére egy szépen bútorozott, kertrenyiló, nagy, utcai parkettes szoba, fürdőszobahasználattal is, esetleg zongorahasználattal két-három személynek. Str. General Berthelot (Eötvös-u.) 25. szám.

Kezdő zongoristákat jó módszerrel, olcsón tanitok, gyakorlással is. Cim a kiadóban.

Bejáróné takaritást vál alna irodában vagy magánházaknál. Cimet kéri leadni a kiadóba.

Friss kóser bivaly- és tehéntej naponta kétszer, csecsemőknek és betegeknek állandóan egy tehéntől fejve, házhoz szállitva is kapható. Ugyanott állandóan friss kóser tejfel, turó és vaj is kapható. Schwartz Ignácné Strada Iuliu Maniu (Szentegyház-u.) 24.

Zsidó ifjusági könyvek:

Oszkár bácsi zsidó meséi — 30 lej
Sas Iren: Kol-nidre — — — 30 „
Bar-Kochba (Elbeszélések, versek, szindarabok gyüjteménye — — — — — — 60 „

Kaphatók az Uj Kelet könyvosztályában. (A pénz előzetes beküldése esetén portómentes szállitás.)

JAZOMIR
Egy hős pacifista története
Irta: ALEX SLANK (50)

Hiába vonultattam fel előtte a sok okot, ami nálunk és a mai dolgok rendjének megváltoztatását hirdeti, nem hitte el nekém. Az igaz forradalomnak ki kell termelnie az olyan vad individiumokat, mint amilyenek a korcsma különszobájában „tanácskoztak".

Lefekvés előtt megnéztem, hogyan állok pénz dolgában. A pénztárcámat, a zsebemet, a kofferemet, mindent kiforgattam és egyetlen bankót nem találtam. Néhány nikkelpénz maradt nálam.

A többi eltünt.

Gondolkoztam, hol hagyhattam a pénzt és pontosan visszaemlékeztem, hogy amikor a „politikusok" között ültem, még nálam voltak a bankók. Megneztem ugyanis ott az irásaimat és a levelet, amit Magdának irtam, de mék nem küldöttem el. Akkor minden pénzem együtt volt. Nem tünhetett el másutt, mint a vendéglőben.

Visszamentem, de akkor már a társaságnak csak a nyoma maradt ott. Összetört székek, összetört kanesók, sör, ami csunya sárgán locsolta be az asztalt és a falakat.

A vendéglős nem tartotta kizártnak, hogy a pénzt a matrózok valamelyike lopta el tőlem. Két okból: először, hogy engem az igazi forradalmár helyzetébe hozzon, próbálja ki erőimet, tudok-e dolgozni pénz nélkül is. De meglehet, hogy valami forradalmi célra gyors szükség volt pénzre és rajtam szerezték be.

„De hiszen — csodálkoztam — egyszerübb lett volna, ha elkéri tőlem!"

„Ez esetleg egészen fölösleges vitára adott volna alkalmat. Maga megszokta az intellektüelek komfortját és visszatartott volna bizonyára annyit, amennyire saját kényelméhez szüksége van. Nekünk azonban ez nem szempontunk".

„Bizony, furcsa szempontok" — mondottam, és polgári ösztönnel, egészen megfeledkezve küldetésemről, dühösen követeltem rajta a pénzemet.

„Maga felelős itt azért, hogy az ember ne kerüljön haramiák kezébe! Én még az éjjel följelentem magát a rendőrségen!"

„Szamár! Ha engem feljelent, maga olyan kutyaszoritóba kerül, hogy attól kolduL. A következő órában már a rendőrség tudja, hogy maga Jazomir és nem Warnecke, magát mint katonaszökevényt, nem fogják ugy átteni a maguk hadbiróságához, hanem valamelyik tengeralattjáróba, vagy páncélosba teszik és hányhatja regegltől éjfélig többi szökevénytársaival a szenet a kazánba!"

Ettől a választól elvesztettem minden forradalmi rugékonyságomat. Milyen másképen él az emberben a bátorság és elszántság otthon és hogy megjuhászodik az ember idegenben.

Az éjszaka álmatlanul telt.

Pillanatig sem töprengtem azon, hogy visszamenjek-e elkérni tőlük annyit, hogy hazautazhassak. Minden gondolatom most már az volt, hogy vissza fogok vonulni. Nem leszek forradalmár! Ha megcsinálják a forradalmat, szivesen dolgozom nekik, voltaképen néhányan vannak előkészitők, miért ne legyek én is forradalmasitott tömeg. Lehetek én ilyenek társaságában forradalmasitó? Meghánytam a fejemben, istenem, az első lépés megtörtént, és ez a lépés további akcióra kötelez.

De mégsem — gondoltam. Ne is csinálják meg Magyarországon a forradalmat, legyen előbb megforradalmasitva az egész világ, ahogy azt Radekék hirdetik. Marx is ugy vélte, hogy a kapitalizmust az angol forradalom fogja először kikezdeni, utána a német, a francia. A magyarra egy pillanatig sem gondolt. Miért akarjak én különb lenni ezek nél?! És micsoda társaság! Lopnak, egymást szurkálják, egymást gyanusitják, ifjumunkások pénzét sikkasztják! Lumpolnak, dőzsölnek!

Reggel bevittem téliikabátomat egy szücshöz. Pontosan annyit kaptam érette, hogy visszautazhassak.

*

Irmát kerestem föl.

Jóságos, tiszta lélek! Ágyamban fetrengve kinzott az önvágy, miért hogy ezt a nőt nem tudom ugy szeretni, mint a másikat. Az egyetlen ember volt, aki előtt őszintén feltárhattam magam és kiöntheltem a szivemet.

„Nem tudom, mi lesz a forradalomból — mondotam neki — de én a matrózok szeánszán eltöltött órák óta rettegek minden forradalomtól, jobban mint a háborutól. Vér nélkül muszáj megcsinálni, csepp vér ne folyjon. Nagyon szégyellem magam, amiért elősegitettem a csalásaimmal, a szédelgéseimmel a forradalmat. Öngyilkos leszek szégyenemben, ha ezt a forradalmat vérrel csinálják".

Irma is belátta. Most már teljesen a befolyásom alá került. Ha igaz szerelemmel szerettem volna, még talpra tudtam volna állani.

Eszelős éjszakáim vannak, kinzó éjszakák. Irma ideadta megtakaritott pénzét, nyilván azzal a titkos gondolattal, hogy ezzel is közelebb jutott hozzám. Bizonyára számit rá, hogy feleségül veszem. Néhány órát egyedül tölthettem Irmával. Valami érthetetlen láz, pokoli, vagy menybéli paroxizmus vett erőt rajtam, sem a szivnek, sem a logikának nem volt köze hozzá.

Egymásba kapcsolódtunk egy életre. Utolsó betyár lennék, ha most elhagynám.

Mégis bensőmet az a másik zaklatja. Vádol a természet parancsa és követeli, hogy mégis Magdát tegyem életpárommá.

*

Milyen csunya, förtelmes ember lettem! Ők tették ilyenné, ott a korcsmában, azon az észbontó csunya éjszakán. Miért is küldött innen Németországba ez a diabólikus ember. Miért? Nem maradhattam volna továbbra is vajjon a szédelgések országutján?

Gondoltam, beszélni fogok Felbár Józseffel. De most még égtek bennem a matrózok éjszakájának emlékei. Bele lehet őrülni ebbe! Már szociálista sem vagyok, sem hazafi, sem reakciós. Számkivetett vagyok, egy egészen furcsa világmegváltó, aki vér nélkül követeli a szociális igazság birodalmát.

Egy szent vagyok. Kacagnom kell! Micsoda szent az, aki élősködik egy kőnyon? Miből fogom visszafizetni, miből azt a kétezer koronát? Nem tudom képzeletemből elkergetni a szőke matrózt, aki ott áll szemrehányóan előttem, hosszu forradással az arcán. Azt mondja, lám megmarad szociálistának és legyilkolta volna a másikat, aki eldőzsölte a fiatal szociálisták pénzét. Neki nincsenek lelki problémái, nem fáj neki az elmulás gondolata, nem fontos hogy megérje a forradalom diadalát.

Ha a másik, az a magas és erős, bajonettjével nekifut, egy forradalmárral kevesebb él a világban. Ezek ott nem voltak finyások én az voltam. Ma is az vagyok.

Egy finnyás ember és van gyomra egy leány pénzét magához venni, anélkül, hogy kilátásai lennének a visszafizetésre. Viszont miből éljek, mit csináljak? Most már kénytelen lennék a szociálistákat csalni. És ezt nem birom. Valahol, valakik között meg kell állapodni.

*

(Folyt. következik.)

Könyv-szenzációk!

1. Berendné: Istenek és ösztönök. Füzve 190, kötve 258 lei.
2. Komor Fischmann S. utódai. Füzve 190, kötve 258 lei.
3. Millikán: Tudomány és vallás. Füzve 130 lei.
4. Wodehouse: Forduljon Psmithez. Füzve 55 lei.
5. Hamsun: Uj föld. I-II. Füzve 170 lei.
6. Swinnerton: Estétől reggelig. Füzve 102 lei.
7. Coster: Nászutazás. Füzve 102 lei.
8. London: Vadon szava. Füzve 102 lei.
9. Göncz: A tenniszjáték. Füzve 150 lei.
10. Karinthy: Minden másképpen van. Füzve 231, kötve 313 lei.
11. Ibanez: Mare nostrum. Füzve 194, kötve 272 lei.
12. Kodolányi: Két leány-arc. Füzve 136 lei.
13. Boccacio: Dekameron. I-III. Kötve 2040 lei.
14. Ewers: A vörös kő. 2 kötet füzve 330, kötve 476 lei, a két kötet egybekötve 408 lei.
15. Molnár Ákos: Végre egy jó házasság, Füzve 163, kötve 231 lei. (Mikszáth pályadijas regény)
16. Kádár: Heggesztés kézikönyve. Füzve 238 lei.
17. Barna: Vas- és fémipari kézikönyv. II. kiadás. Füzve 340 lei.
18. Koltai: Utburkolatok. Kötve 408 lei.

Kitölteni, levágni beküldeni:

T. Uj Kelet könyvoszálya Cluj.

Kérem cimemre utánvéttel a „Könyvszenzációk" _____ számait megküldeni.

Név: _____

Cim: _____

Nagyváradon teljes ellátásra elfogad

iskoláslányt, fiut, vagy hivatalnoknőt

fürdőszoba- és zongorahasználattal, balkonos utcai szobába izr. uricsalád. Cim: Özv. Berger Antalné Oradea, Str. Cantemir 42., I.

10 könyv 100 lejért.

Az UJ KELET könyvosztályának olcsó könyvsorozata.

Knut Hamsun: Őszi csillagok (Regény). 104 lap.
Révész Béla: Orkán. (Elbeszélések). 108 lap.
Forró Pál: Királyi szeretők. (Elbeszélés k). 90 lap.
Dr. Pfeifer Zsigmond: Hipnozis és szuggesztió. 88 lap.
Perfal: Bünhődés. (Reg.) 160 lap.
E. Mitchell: Összeesküvők. (Regény). 172 lap.
Könyv Ady Endréről. 136 lap.
A köztarsaság Pompadourja. (Hires bünesetek) 80 lap.
Hedenstgerna A.: Jönsson ur emlékei. (Regény). 88 lap.
Nagy Imre: Zsidó viccek és anekdóták gyüjteménye.

A tiz könyv ára 100 lei és megrendelhető az UJ KELET könyvosztályában. (Utánvéttel 12 lei portóköltség.)

Már több mint

15.000

kötet könyv

áll rendelkezésére magyar, német, francia, román, angol nyelven az

Uj Kelet

olvasóinak!

A világirodalom leghiresebb irói nak müvei.

A külföldi, vagy erdélyi könyvpiacon megjelent összes ujdonságok azonnal megkaphatók.

Az Uj Kelet olvasói a „Dante" kölcsönkönyvtárban **havi 50 lei helyett csak 30 leit** kell fizessenek. A könyvek naponta cserélhetők, tehát olvashatja a könyvpiac legujabb szenzációit és a klasszikus irodalom legkiválóbb remekeit

napi 1 leiért.

Dante kölcsönkönyvtár Cluj, Str. N. Iorga 5. (Jókai-u.)

Vidékre, fürdőre prospektust.

Nyomatott a „Cartea Românească körforgógépén, Str. Dorobantilor 14—16.